

Jaarverslag 2018

Leeswijzer

Dit is het formele jaarverslag van de Stichting Gereformeerde Scholengroep (GSG) over het kalenderjaar 2018. Met dit jaarverslag legt het College van Bestuur verantwoording af aan het Ministerie van OCW over de gestelde doelen, de activiteiten en de behaalde resultaten.

Dit jaarverslag is in het kader van de horizontale verantwoording ook geschreven voor medewerkers, ouders, studenten, leerlingen, andere onderwijsinstellingen, bedrijven, maatschappelijke organisaties, en andere betrokkenen bij onze scholen.

Dit jaarverslag is ook te vinden op de sites: www.gomaruscollege.nl en www.mensoaltinggroningen.nl.

Veel actuele informatie over onze scholen kunt u vinden op onze websites en op de websites www.scholenopdekaart.nl en www.mbotransparant.nl.

Reactie

Mocht u na het lezen van dit jaarverslag een reactie willen geven, dan kunt u dat doen via de mail: bestuurssecretariaat@gsg.nl of u kunt bellen naar 050 – 524 4597.

Gebruikte afkortingen

BBL	: Beroepsbegeleidende leerweg (combinatiewerken en leren)
BOL	: Beroepsopleidende leerweg (leren op school, stage in bedrijf of instelling)
BPV	: Beroepspraktijkvorming (praktijkgedeelte van de opleiding)
BVE	: Beroeps- en volwasseneneducatie
DUO	: Dienst Uitvoering Onderwijs
GSG	: Gereformeerde Scholengroep
JOB	: Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs
KD	: Kwalificatiedossier
MBO	: Middelbaar beroepsonderwijs
MR	: Medezeggenschapsraad van het Gomarum College
OOP	: Onderwijsondersteunend personeel
OP	: Onderwijzend personeel
OPDC	: Orthopedagogisch en Didactisch Centrum van de GSG
OR	: Ondernemingsraad van ROC Menso Alting
OST	: Onderwijsserviceteam (voorheen: Dienstencentrum)
ROC	: Regionaal opleidingscentrum
RvT	: Raad van Toezicht
TTO	: Tweetalig onderwijs
VO	: Voortgezet onderwijs
VSV	: Voortijdig schoolverlaten (jonger dan 23 jaar, zonder startkwalificatie)

Dit bestuursverslag 2018 (bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening) is vastgesteld door de bestuurder op 4 juni 2019. Het verslag wordt gepubliceerd op het intranet en op de websites van het Gomarum College en ROC Menso Alting. Het wordt verzonden aan de Medezeggenschapsraad van het Gomarum College en aan de Ondernemingsraad en Studentenraad van ROC Menso Alting.

Inhoudsopgave

Leeswijzer	2
Inhoudsopgave.....	3
Voorwoord.....	6
Verslag Raad van Toezicht	7
Verslag Ondernemingsraad ROC Menso Alting	9
Verslag Studentenraad ROC Menso Alting.....	11
Verslag Medezeggenschapsraad Gomarum College.....	12
Hoofdstuk 1 Algemeen	13
1.1 Identiteit.....	13
1.2 Strategie.....	13
1.3 Organisatie en juridische structuur.....	13
1.4 Naleving Branchecodes.....	14
1.5 Horizontale verantwoording	14
Hoofdstuk 2 Onderwijs.....	16
ROC Menso Alting.....	16
2.1 Aantal studenten en leeftijdsopbouw studenten.....	16
2.2 Kwaliteitsontwikkeling en examinering.....	16
2.3 Studiesucces.....	17
2.4 Voortijdige schoolverlaters (VSV)	18
2.5 Studenttevredenheid.....	18
2.6 Keuzedelen.....	19
2.7 Loopbaan en Burgerschap.....	19
2.8 Sociale veiligheid.....	19
2.9 Internationalisering.....	20
Gomarum College	21
2.10 Aantal leerlingen	21
2.11 Uitgangspunten onderwijs.....	21
2.12 Passend onderwijs.....	22
2.13 Kwaliteit en kwaliteitsontwikkeling.....	22
2.14 Voortijdige schoolverlaters (VSV)	22

2.15	Onderwijsontwikkeling in en met andere scholen en de regio	23
2.16	Keuzeprofielen Havo/VWO	23
2.17	Sociale veiligheid.....	24
2.18	Extra leerlingenzorg vanuit het OPDC	24
2.19	Internationalisering.....	24
Hoofdstuk 3 Personeel.....		25
3.1	Personeelssamenstelling.....	25
3.2	Speerpunten personeelsbeleid.....	25
3.3	Verzuim.....	25
3.4	Beleid uitkeringen na ontslag.....	26
Hoofdstuk 4 Bedrijfsvoering.....		27
4.1	Facilitaire zaken en Huisvesting.....	27
4.2	Financiën	27
4.3	Toekomst- en continuïteitsparagraaf.....	31
4.4	Risico's en risicomangement	33
4.5	Treasury-management	34
4.6	Verklaring helderheid in de bekostiging	34
4.7	Verbonden partijen	34
4.8	Besteding geoordeelde subsidies.....	34
Bijlagen Gereformeerde Scholengroep.....		35
Bijlage 1: Samenstelling en nevenfuncties Raad van Toezicht en College van Bestuur op 31 december 2018		35
Bijlagen ROC Menso Alting.....		36
Bijlage 1: Verantwoording schoolmaatschappelijk werk.....		36
Bijlage 2: Keuzedelen.....		37
Bijlage 3: Samenstelling Ondernemingsraad en Studentenraad		38
Bijlage 4: Notitie helderheid.....		39
Bijlagen Gomar College		40
Bijlage 1: Examenresultaten.....		40
Bijlage 2: Samenstelling Medezeggenschapsraad		41

Jaarrekening GSG	42
1. Financiële kengetallen	42
2. Balans (per 31-12 na resultaatsbestemming).....	43
3. Staat van baten en lasten.....	44
4. Kasstroomoverzicht.....	45
5. Grondslagen voor de jaarrekening.....	46
6. Toelichting onderscheiden posten van de balans.....	51
7. Model G (subsidies met en zonder verrekeningsclausule	58
8. Niet uit de balans blijvende verplichtingen.....	60
9. Verbonden partijen	61
10. Toelichting op de staat van baten en lasten	62
11. WNT-verantwoording 2018 Stichting Gereformeerde Scholengroep.....	69
12. Gebeurtenissen na balansdatum	72
13. Controleverklaring onafhankelijke accountant	73
14. Gegevens rechtspersoon.....	77

Voorwoord

Dit jaarverslag geeft een weerslag van de ontwikkelingen op en rondom onze scholen – het Gomarus College en het ROC Menso Alting – in 2018. Ik constateer dat er op alle locaties met veel energie en plezier onderwijs gegeven wordt aan onze leerlingen en studenten. Heel veel leerlingen en studenten gaan enthousiast naar school en zijn tevreden over ons onderwijs. In februari 2018 zijn de kernwaarden van de GSG opnieuw geformuleerd:

Vanuit Gods liefde	Gods liefde heeft ons hart geraakt en is de bron van ons leven. Vanuit die liefde vormen wij een werk- en leergemeenschap van overtuigde christenen. Wij zijn, gedreven door Gods liefde, vanuit de gereformeerde levensvisie aan het werk. Gods liefde is zichtbaar in het werk- en leerklimaat op de scholen.
samen ontdekken,	Wij staan coachend en stimulerend naast onze leerlingen en studenten in hun leerproces. We ontdekken wie we zijn, wat onze talenten zijn en waarin we kunnen groeien. We zijn betrokken op elkaar om zo ieders talent te ontdekken en te ontwikkelen.
samen groeien,	Wij dagen leerlingen, studenten en medewerkers uit om het beste en mooiste uit zichzelf te halen. Lessen zijn daarom uitdagend en eigentijds. Wij confronteren elkaar opdat we groeien in verantwoordelijkheid en kennis. We zijn gericht op het groeien in het leven als Gods kinderen.
en samen verantwoordelijk voor jezelf, de anderen en de natuur.	In onze scholen geven wij verantwoordelijkheid: docenten aan leerlingen/studenten, leidinggevenden aan medewerkers. De basis hiervoor is vertrouwen. Samen nemen we verantwoordelijkheid voor ons eigen leerproces, de zorg voor elkaar en de door God geschapen wereld.

Onze God gaf ons ook in 2018 opnieuw de mogelijkheden om in alle vrijheid vorm en inhoud te geven aan gereformeerd onderwijs. We danken Hem daarvoor. Het nieuwe schoolgebouw in Leeuwarden is in juli 2018 opgeleverd en in het najaar officieel geopend. We hebben in februari 2018 verschillende jubilea van onze vestigingen gevierd. De examenresultaten waren de afgelopen tien jaar niet eerder zo hoog; het inspectie-onderzoek bij ROC Menso Alting is met een voldoende afgesloten. De financiële resultaten vallen tegen, maar door verschillende ingrepen krijgen we de financiën steeds beter onder controle. Op verschillende locaties zijn nieuwe teamleiders of afdelingsmanagers gestart; dit vraagt zorg en aandacht en vooral rust en stabiliteit in de organisatie.

In alles zijn we afhankelijk van onze God. We zijn ons dat extra bewust bij momenten van ernstige ziekte en overlijden van leerlingen, studenten en directe naasten van collega's. Het ging ons niet voorbij in 2018. Bij moeilijke en ingrijpende beleidsbeslissingen hebben we temeer om Gods liefdevolle zorg en wijsheid gebeden. De grootste beslissing betrof de beoogde sluiting van de locatie in Zuidhorn en het overplaatsen van het onderwijs naar de andere locaties per augustus 2019.

We bidden om Gods zorg en zegen voor het nieuwe jaar.

Kees Heek, bestuurder
Groningen, april 2019

Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht is belast met het interne toezicht op het beleid van de bestuurder en op de algemene gang van zaken in de stichting GSG. Naast het gevraagd en ongevraagd adviseren van de bestuurder heeft de Raad formele taken bij het benoemen, ontslaan en belonen van het College van Bestuur, bij het goedkeuren van het meerjarenbeleid en het goedkeuren of vaststellen van de financiële stuur- en verantwoordingsdocumenten van de stichting, waaronder de begroting en de jaarrekening.

De Raad van Toezicht heeft in 2018 zesmaal vergaderd met de bestuurder, steeds in bijzijn van de bestuurssecretaris. In de vergaderingen kwamen belangrijke ontwikkelingen op de scholen en in het onderwijs aan de orde. Tevens werd elke vergadering bij één of meerdere specifieke thema's uit het toetsingskader stilgestaan.

De voorzitter van de Raad overlegde maandelijks met de bestuurder. De auditcommissie vergaderde zeven keer met de bestuurder en de controller. De remuneratiecommissie vergaderde één keer en voerde een functionerings- en beoordelingsgesprek met de bestuurder.

De Raad van Toezicht heeft zijn werkzaamheden tegen het licht gehouden door middel van een zelfevaluatie op 14 februari 2018. De leden van de Raad zijn lid van de Vereniging van Toezichthouders in het Onderwijs (VTOI) en van het platform van Raden van Toezicht van de MBO-raad.

De Raad van Toezicht heeft op 4 april 2018 een bezoek gebracht aan één van de locaties, ditmaal aan het Gomarus College in Leeuwarden. Aansluitend is een overleg gehouden met alle directeuren onder andere over de besturingsfilosofie en –aanpak op de locaties.

Een afvaardiging van de Raad van Toezicht heeft twee keer een vergadering van de MR van het Gomarus College en twee keer een vergadering van de OR van ROC Menso Alting bijgewoond. Een afvaardiging heeft ook een keer gesproken met de Studentenraad van ROC Menso Alting.

Begin 2018 zijn de toezichtvisie en het toetsingskader van de Raad van Toezicht vastgesteld. De toezichthoudende taken van de Raad zijn geënt op de 'Branchecode goed bestuur in het mbo' en de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO'. Conform deze codes heeft de stichting GSG een klokkenluidersregeling; van deze regeling is in 2018 geen gebruikgemaakt.

De hoofdonderwerpen waar de Raad van Toezicht zich in 2018 mee heeft beziggehouden zijn:

- het meerjarenbeleidsplan van de GSG, de begroting 2018-2019, het jaarverslag 2017 en het schooljaarverslag 2017-2018;
- het Strategisch Beleidsplan 2018-2022 als opvolger van het Koersplan 2014-2018 van ROC Menso Alting;
- de beoogde sluiting van het Gomarus College in Zuidhorn per augustus 2019;
- organisatieontwikkeling, waaronder de planvorming ten aanzien van het wijzigen van de topstructuur;
- onderwijsontwikkeling en -resultaten;
- kwaliteitsontwikkeling en -verbetering, waaronder het herstelonderzoek van de inspectie op ROC Menso Alting dat eind 2018 goed is afgerond;
- de financiële functie binnen de GSG inclusief de sturing op en verantwoording van financiële resultaten mede naar aanleiding van een onderzoek door KPMG;
- de nieuwbouw voor het Gomarus College in Leeuwarden en Drachten;

- de governance, kansen, knelpunten en risico's van de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs waarin het Gomarus College participeert;
- de opheffing van de Vereniging GSG en de doorstart van de activiteiten van deze vereniging in de Stichting Vrienden van Gomarus.

We kunnen terugzien op een jaar met veel zegeningen. We zijn dankbaar voor eigentijdsgereformeerd onderwijs aan leerlingen en studenten. We gaan in het diepe besef dat we in alles afhankelijk zijn van onze God en Vader, de toekomst met vertrouwen tegemoet.

J.B. Modderman, voorzitter
Groningen, april 2019

Verslag Ondernemingsraad ROC Menso Alting

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van de Ondernemingsraad (OR) van ROC Menso Alting over het kalenderjaar 2018. Achtereenvolgens wordt een kort overzicht gegeven van wat de OR heeft beziggehouden en met wie de OR om tafel zit.

OR Intern

Na een bewogen jaar in 2017 heeft de OR in 2018 de rust proberen terug te vinden. Een nieuw OR-lid is aangetreden, waarmee alle plaatsen binnen de OR weer gevuld zijn. De externe ambtelijk secretaris is vervangen door een secretaris vanuit de OR zelf.

Per september 2018 is het dagelijks bestuur (DB) gewijzigd: de voorzitter en secretaris hebben plaatsgenomen in het DB.

De OR heeft heel wat overleggen gehad met grote en minder grote items. Alle items van de overleggen met de bestuurder (BES) en de directeur (DIR) passeren eerst op de OR-vergadering de revue. Als specifieke OR-aandachtspunten zijn te noemen:

- Werkdruk
- OR-Scholingen: wat willen we op de agenda; wat heeft de OR nodig?

Overlegitems BES/DIR

Elke vier weken heeft de OR overleg met de bestuurder en directeur. Dan zijn we met de 5 OR-leden aanwezig. De OR is blij met de werkwijze dat de bestuurder en directeur de OR vroeg meenemen in ontwikkelingen en het proces van besluitvorming. Zo kan de OR vroeg zijn mening vormen en in gesprek gaan. Dat past bij de werkwijze van de OR om proactief te zijn. Onderwerpen afgelopen kalenderjaar waren (niet uitputtend):

- Financiën
- Periodisering en vooruitplannen van de schoolagenda: herhaalde malen op agenda
- Status identiteitsbeleid
- Werkdrukbeleid
- Organisatie MT en ondersteuning
- Inspectiebeoordeling
- Schoolplan, strategisch beleidsplan en directieplan
- Jaartaken en onderwijskwaliteit; taak- en projectgroepen
- Praktijk van de cyclus functioneren en beoordelen
- Voortgang ICT-vernieuwingen
- Samenwerking VMBO-MBO
- Groningen Bereikbaar en parkeerproblematiek

Overleg Raad van Toezicht (RvT)

Met een afvaardiging van de RvT is overleg geweest over onder andere:

- Samenwerking OR – bestuurder – directeur – Raad van Toezicht
- Identiteit
- Organisatieplan / functiebouwwerk

Overige overleggen van de OR

- Afstemming met de Studentenraad
- Afstemming met de MR van het Gomaruss College
- Overleg met de vakbonden (1x per jaar) over de (naleving van de) CAO, dit overleg is dit jaar niet doorgegaan.

OR-Scholing

De OR heeft een tweedaagse scholing gehad. Onderwerpen:

- Interne OR-dynamiek en rolverdeling
- Externe dynamiek en communicatie
- Visie en missie OR
- Wet op de Ondernemingsraad
- Financiën
- CAO

Nawoord

We hopen dat dit verslag u inzicht geeft in waar wij ons als OR van ROC Menso Alting mee bezig hebben gehouden afgelopen jaar. Als er vragen zijn of u feedback heeft: we zijn bereikbaar per mail, maar zeker ook persoonlijk in de pauzes en wandelgangen. Als u wilt, kunt u ook de vergaderingen met de bestuurder en directeur bijwonen. Dat horen we wel graag op tijd i.v.m. de vergaderruimte.

De OR-leden: Peter van Dam, Hans Heijkoop, Dieuwke Jansen, Emma Kolbeek (voorzitter), Dennis Westra (secretaris)

Groningen, april 2019

Verslag Studentenraad ROC Menso Alting

Het gaat goed met de Studentenraad. Jong, enthousiast, gemotiveerd en gedreven. Dat komt tot uiting in veel energie om zaken op te pakken.

Op voorstel van de Studentenraad zijn klassenvertegenwoordigers geworven. Er is een profiel opgesteld en van daaruit zijn er nu met regelmaat gesprekken tussen klassenvertegenwoordigers en de Studentenraad. De informatie die in deze bijeenkomsten naar boven komt, brengt de Studentenraad tot in het management van de school. Op die manier kunnen zaken ook echt opgepakt en verbeterd worden. Ook weten de leden van de Studentenraad de weg naar de afdelingsmanagers prima rechtstreeks te vinden. Korte lijnen helpen om zaken ook echt aan te pakken.

De boekenlijsten en de roosters blijven problematisch. De Studentenraad steekt veel energie in het onder de aandacht brengen van deze onderwerpen. De eerste mooie verbeteringen zijn zichtbaar.

Bijzonder onderwerp dit jaar was het Strategisch Beleidsplan 2018-2022. De Studentenraad heeft daarover met de directeur van gedachten gewisseld. Best ingewikkelde plannen, maar in gezamenlijk overleg met de directeur prima te begrijpen. Verder kwamen dit jaar alleen de reguliere aanvragen voorbij.

Het overleg met de directeur is goed. De Studentenraad en de directeur weten wat ze aan elkaar hebben en nemen elkaar serieus. Dat maakt dat met de input vanuit de Studentenraad ook werkelijk iets gedaan wordt. Overleg met bestuurder en Raad van Toezicht staat ook met regelmaat op de agenda en zorgt voor meer kennis aan beide kanten.

Groningen, april 2019

Verslag Medezeggenschapsraad Gomarus College

De Medezeggenschapsraad (MR) van het Gomarus College vertegenwoordigt alle locaties van het Gomarus College. De samenstelling van de MR is als volgt:

- 6 personeelsleden waarvan:
 - 4 docenten
 - 1 medewerker ondersteunend personeel
 - 1 medewerker Onderwijs Service Team (OST)
- 6 ouders, waarvoor stemrecht is voor 3 zetels
- 6 leerlingen, waarvoor stemrecht is voor 3 zetels

Voor deze samenstelling is gekozen om de medezeggenschap beter te borgen. Een bredere inzet van mensen heeft een positief effect op de besluitvorming. Er wordt gewerkt met een technisch voorzitter en een ambtelijk secretaris, die beiden geen lid zijn van de MR. Zij zijn aangesteld voor het stroomlijnen en bewaken van de processen. Het zorgt voor professionalisering van de MR.

Er zijn in de ouder- en leerling-geleding dit jaar veel nieuwe leden gekomen. De nieuwe leden hebben allemaal een MR-start cursus gevolgd om de principes van medezeggenschap te leren.

Belangrijk onderwerp in het afgelopen jaar was de aanvraag over de sluiting van de locatie Zuidhom. Een ingrijpende maatregel waar veel over doorgesproken is. Verder kwamen reguliere zaken als de vakantieregeling en de ouderbijdrage aan de orde.

De samenwerking met de bestuurder verloopt goed. De MR en de bestuurder zijn van plan samen een cursus te volgen over de wisselwerking tussen College van Bestuur en medezeggenschap. Doel is te komen tot nog betere afstemming onderling.

Groningen, april 2019

Hoofdstuk 1 Algemeen

1.1 Identiteit

De Gereformeerde Scholengroep verzorgt voortgezet onderwijs (Gomarus College) en middelbaar beroepsonderwijs (ROC Menso Alting) in Noord-Nederland vanuit de gereformeerde levensvisie.

Sinds 1 augustus 2016 heeft de Gereformeerde Scholengroep haar identiteit formeel vastgelegd in een identiteitsdocument. Elk personeelslid stemt in met dit document en geeft er als identiteitsdrager vorm en inhoud aan. Van ouders wordt gevraagd ermee in te stemmen dat hun kind(eren) onderwijs krijgen vanuit deze identiteit; ouders van leerlingen van het Gomarus College ondertekenen hiertoe een ouderverklaring. Van studenten vragen we onze identiteit te respecteren.

In het voorjaar 2018 zijn een aantal bijeenkomsten gehouden met ouders over ons toelatingsbeleid van leerlingen (Gomarus College). Het huidige beleid blijkt goed aan te sluiten bij wat ouders wensen en verwachten.

De identiteit is als een marinade verweven in ons onderwijs, in de manier waarop we met elkaar omgaan en in de stijl van leidinggeven. Bij de dagopeningen en de vieringen rond de christelijke feestdagen komt het christelijk geloof en je plek als christen in de wereld expliciet aan de orde, maar ook in vele lessituaties, tijdens excursies en bij andere onderwijsactiviteiten gaat het over God, de Bijbel, praktisch geloven en christen-zijn.

In 2018 zijn opnieuw vier identiteitsconferenties georganiseerd: twee voor de leidinggevendenden en twee voor het onderwijzend en ondersteunend personeel. Tijdens de conferenties zijn we aan de hand van thema's in gesprek gegaan over onze identiteit en de dagelijkse praktijk. Naast de conferenties is er op studiedagen per locatie aandacht voor het doordenken van de identiteit. In september is een nieuwe groep van nieuwe docenten en leraren-in-opleiding gestart met de leergang 'identitair bekwaam'; de in 2017 gestarte groep is doorgestroomd naar het tweede leerjaar van deze leergang.

1.2 Strategie

Zowel het Gomarus College als ROC Menso Alting hebben hun strategisch beleid voor de komende jaren beschreven in een Strategisch Beleidsplan. In 2018 is voor ROC Menso Alting een Strategisch Beleidsplan 2018-2022 geschreven als opvolger van het Koersplan. De in 2018 bereikte resultaten staan per school beschreven in de volgende hoofdstukken.

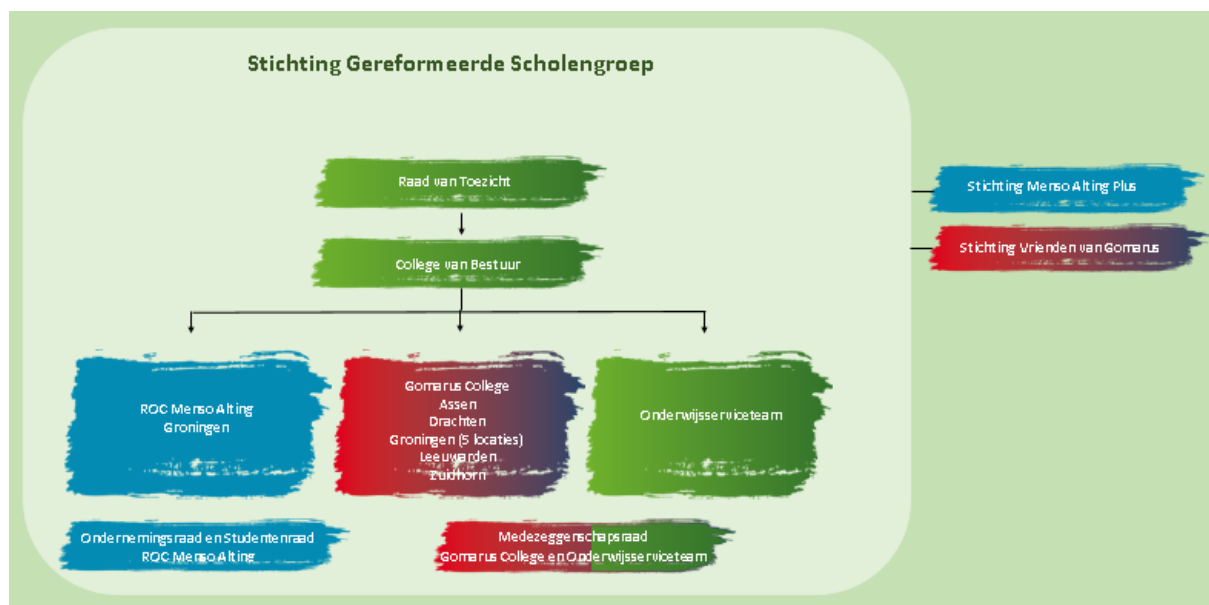
1.3 Organisatie en juridische structuur

Het Gomarus College, ROC Menso Alting en het Onderwijs Service Team (OST) vormen samen de stichting Gereformeerde Scholengroep (GSG). Het Gomarus College (school voor voortgezet onderwijs) heeft vestigingen in Assen, Drachten, Groningen (5), Leeuwarden en Zuidhorn. In het najaar van 2018 is besloten de locatie Zuidhorn vanwege een teruglopend aantal leerlingen per augustus 2019 te sluiten. Leerlingen kunnen hun onderwijsloopbaan vervolgen op één van de andere locaties; medewerkers krijgen een werkplek op één van de andere locaties. ROC Menso Alting (MBO-onderwijs en volwasseneducatie) heeft één vestiging in Groningen en omvat de afdelingen: Economie, Gezondheidszorg en Onderwijs & Welzijn. Naast het OST is er een Orthopedagogisch en Didactisch Centrum (OPDC); het OPDC en OST zijn dienstverlenend aan de verschillende onderwijslocaties. Met ongeveer 500 betrokken medewerkers geven wij vorm en inhoud aan gereformeerd onderwijs aan meer dan 3800 leerlingen en studenten.

De GSG kent drie managementlagen: bestuurder, directeuren en teamleiders. De bestuurder is het bevoegd gezag. De stichting heeft een eenhoofdige College van Bestuur en een Raad van Toezicht. Bij

ROC Menso Alting zijn een Ondernemingsraad en Studentenraad actief; de Medezeggenschapsraad van het Gomarus College behartigt de belangen van leerlingen, ouders en medewerkers van het Gomarus College en ook van het OPDC en OST.

De volgende figuur toont het organigram van de GSG.

1.4 Naleving Branchecodes

De GSG hanteert de Code Goed Bestuur in het mbo uit 2014 en de Code Goed Onderwijsbestuur van de VO-raad uit 2015. De evaluatie van het functioneren van de bestuurder vindt plaats binnen de cyclus van functionerings- en beoordelingsgesprekken met twee leden van de Raad van Toezicht nadat 360° feedback verkregen is vanuit de organisatie.

De GSG heeft een integriteitscode en klokkenluidersregeling die gepubliceerd zijn op de website van de scholen. In 2017 is er geen beroep gedaan op de klokkenluidersregeling.

1.5 Horizontale verantwoording

Horizontale verantwoording kent twee componenten:

- verantwoording afleggen over het gevoerde beleid en de resultaten van de school;
- dialoog met de belanghebbenden over en terugkoppeling naar het beleid.

De volgende tabel geeft de verschillende vormen en thema's van horizontale verantwoording weer.

belanghebbenden	vormen	dialoog over en terugkoppeling naar beleid over
personeel	medezeggenschap aanmeldingsgesprekken vakgroepen website/Insite nieuwsbrieven/portalen	beleid en onderwijs identiteit/beleid onderwijs/beleid/identiteit beleid beleid
leerlingen/studenten	medezeggenschap vensters voor verantwoording	beleid en onderwijs kwaliteit

	website, portaal	beleid/onderwijs/kwaliteit
ouders	medezeggenschap ouderavonden aanmeldingsgesprekken klankbordgroepen vensters voor verantwoording website nieuwsbrieven/portaal	beleid en onderwijs kwaliteit/beleid/onderwijs identiteit/beleid beleid/kwaliteit kwaliteit beleid beleid/onderwijs
bedrijven/instellingen	stages/leerwerkplekken bedrijfsbezoeken/gastdocenten samenwerking in platforms netwerken	kwaliteit/beleid kwaliteit/beleid kwaliteit beleid/kwaliteit
toeleverend onderwijs (primair onderwijs)	doe-dagen leerlingen terugkoppeling onderwijsrendement oud- leerlingen advisering plaatsing gezamenlijke aanmeldingscursussen gezamenlijke afstemmingsagenda	onderwijs/pr kwaliteit kwaliteit kwaliteit/identiteit beleid
afnemend onderwijs (MBO/HBO/Universiteit)	meeloopdagen leerlingen netwerken (LIO's, stages) opleiden in de school	kwaliteit kwaliteit kwaliteit
scholen in het buitenland TTO / internationalisering	uitwisselingen docenten en leerlingen	kwaliteit
maatschappelijke organisaties	goede-doelen-acties maatschappelijke stages hulpacties in buitenland/horizonjaar bijzondere projecten (gezamenlijke concerten, buurtprojecten) jeugdwerkconferentie ZAT-teams per locatie	burgerschap kwaliteit/identiteit kwaliteit/identiteit beleid/identiteit beleid/kwaliteit
algemeen	prijzen leerlingen/docenten/ vmbo-Awards/(inter)nationale wedstrijden	kwaliteit/onderwijs kwaliteit/onderwijs

Hoofdstuk 2 Onderwijs

ROC Menso Alting

2.1 Aantal studenten en leeftijdsopbouw studenten

In onderstaande tabellen staan de studentenaantallen vermeld. In de eerste tabel staan het totaal aantal studenten en de spreiding van de studenten over de verschillende opleidingen per schooljaar vermeld. Hierin is te zien dat we het laatste jaar zijn gegroeid. Deze groei is voornamelijk toe te schrijven aan een stijging bij de afdeling Onderwijs en Opvoeding. In de tweede tabel staat de leeftijdsopbouw van de studenten over de verschillende niveaus vermeld. Hieruit komt naar voren dat onze studenten voornamelijk 18 jaar en ouder zijn.

Studentenaantallen per 1 oktober	2015	2016	2017	2018
Economie	145	116	102	104
Gezondheidszorg	227	215		
Welzijn	303	281		
Zorg en Welzijn			365	266
Dienstverlening		59	44	43
Onderwijs en Opvoeding			142	289
Totaal	675	671	653	702

Leeftijdsopbouw studenten per 1-10-2018				
Leeftijd	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal
15 jaar	0	0	0	0
16 jaar	1	13	48	62
17 jaar	7	33	104	144
18> jaar	35	152	309	496

2.2 Kwaliteitsontwikkeling en examinering

In 2018 is er samen met een extern bedrijf gewerkt aan een nieuw kwaliteitszorgsysteem. In de nieuwe systematiek staat de samenhang tussen allerlei plannen en activiteiten en het cyclisch werken centraal. Dit heeft geresulteerd in een nieuw beleid, namelijk Beleid voor Kwaliteit 2.0.

Er is door het bestuur een nieuw Strategisch Beleidsplan (SBP) geschreven. Deze loopt van 2018-2022. De teams hebben op basis van dit SBP hun afdelingsstrategieën bepaald. Deze heeft net als het SBP een looptijd van vier jaar. De teams hebben op basis van het SBP en de afdelingsstrategie hun eigen teamplan en een bijbehorende actielijst opgesteld. Deze hebben een looptijd van 1 jaar. De directie werkt met een directieplan per jaar dat dient als sturings-, monitorings- en evaluatie-instrument.

Een belangrijk aspect bij het opstellen van het SBP en de teamplannen zijn de prestatie-indicatoren en de normen bij de opgestelde doelen. Daarmee kan er gemeten worden of we onze doelen wel of niet hebben behaald. De afdeling Onderwijs en Kwaliteit (O&K) ondersteunt de teams en het management bij de uitvoering van het kwaliteitszorgsysteem. De afdeling O&K stelt twee keer per jaar een kwaliteitsverslag op.

Examencommissie

De examencommissie werkt met hetzelfde kwaliteitszorgsysteem. Er is een jaaragenda opgesteld en deze is volgens planning uitgevoerd.

Inspectie

In december 2018 is de inspectie voor een herstelonderzoek op indicator KA1 bij de opleidingen Junior accountmanager, Verzorgende-IG en Onderwijsassistent geweest. Eind december kregen we te horen dat de inspectie ons nieuwe kwaliteitszorgsysteem met een voldoende heeft beoordeeld: het hersteltraject is hiermee afgerond.

Intensivering

Alle opleidingen van ROC Menso Alting voldoen aan de 1000-urennorm. Uitgangspunt daarbij is het leveren van onderwijs van kwaliteit, de norm is daarvoor een hulpmiddel.

Kwaliteitsagenda

De eindrapportage over ons Kwaliteits- en excellentieplan is opgeleverd aan de landelijke commissie. Hierin wordt verantwoord wat we de afgelopen vier jaar in het kader van kwaliteit en excellentie hebben uitgezet en welke doelen we behaald hebben. Uit de rapportage komt naar voren dat de basis van onze kwaliteit op orde is; er is meer structuur gekomen in de bedrijfsprocessen, waaronder het proces rondom examinering, het functiebouwwerk is opnieuw vastgesteld en de cyclus van functioneren en beoordelen loopt volgens de procedure. Daarnaast wordt er meer gewerkt vanuit onze visie op kwaliteit waardoor we gericht werken aan onze kwaliteit. We weten wat goed gaat, waarom het goed gaat, zodat we dit kunnen borgen en vasthouden. Op het gebied van excellentie hebben we onze programma's verder uitgewerkt en verankerd in onze school. De Skills vakwedstrijden zijn in 2018 bij meer opleidingen uitgezet en ook de Ondernemersacademie is uitgevoerd. Het Horizonjaar is helaas in 2017-2018 en 2018-2019 niet doorgegaan in verband met te weinig aanmeldingen. We merken dat door de nieuwe studiefinancieringsregels er minder ruimte is voor studenten om een tussenjaar te nemen. Als school beraden we ons op een nieuwe invulling voor het Horizonjaar.

Vanuit het ministerie is er vanuit het bestuursakkoord 'Trots, vertrouwen en lef' een nieuwe regeling Kwaliteitsafspraken mbo 2019-2022 opgesteld. Hiervoor hebben we een kwaliteitsagenda opgesteld; eind maart 2019 ontvingen we bericht van de commissie dat deze onze agenda met een voldoende beoordeeld.

2.3 Studiesucces

Diplomaresultaat

Het diplomaresultaat laat zien hoe groot het aantal studenten is dat onze school in een schooljaar verliet mét een diploma als percentage van het totale aantal studenten dat onze school verliet in dat schooljaar. In de berekening worden alle diploma's die een student binnen de school heeft behaald meegenomen.

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
ROC Menso Alting	75,8%	79,2%	72,0%	75,1%	77,6%
Vergelijkingsgroep	74,1%	75,2%	73,1%	73,4%	71,5%

Bron: DUO, indicatoren MBO.

Jaarresultaat

Het jaarresultaat laat zien hoe groot het aantal gediplomeerden (studenten die onze school verlaten met een diploma plus gediplomeerde doorstromers binnen de school) in een schooljaar is, als percentage van hetzelfde aantal gediplomeerden plus de ongediplomeerde studenten die onze school verlaten in dezelfde periode. Wanneer een student in een eerder schooljaar zijn diploma heeft behaald, wordt dit in de berekening niet meegenomen. Het gaat dus om de diploma's die in het betreffende schooljaar zijn behaald.

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
ROC Menso Alting	78,3%	79,6%	72,9%	75,0%	76,8%
Vergelijkingsgroep	73,0%	74,0%	72,9%	72,7%	70,7%

Bron: DUO, indicatoren MBO.

2.4 Voortijdige schoolverlaters (VSV)

Op het gebied van voortijdig schoolverlaten scoort het Menso Alting goed. Onze vsv-cijfers van 2017-2018 zijn lager dan de streefnormen. Dit is het gevolg van het feit dat we een kleine school met veel aandacht voor de individuele student. Er wordt veel ingestoken op de begeleiding van de student, waardoor de vsv-cijfers laag zijn. Wel is het vsv-cijfer bij niveau 3 gestegen. De overige cijfers en het totaalpercentage zijn gedaald. Wel moet rekening gehouden worden met het feit dat het om kleine aantallen studenten gaat, waardoor kleine verschuivingen een relatief grote invloed hebben. Het percentage nieuwe VSV-ers van de vergelijkingsgroep in 2017-2018 bedraagt 5,5%; bij elk opleidingsniveau zitten we daaronder.

	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	Streefnorm 2017-2018
Niveau 2	11,1% (6)	3,6% (2)	5,5% (3)	4,8% (2)	< 9,4%
Niveau 3	3,2% (5)	1,8% (3)	1,8% (3)	3,3% (6)	< 3,5%
Niveau 4	1,9% (8)	0,7% (3)	2,4% (10)	1,6% (6)	< 2,75%
Totaal	3% (19)	1,3% (8)	2,5% (16)	2,3% (14)	n.v.t.

Bron: DUO. Het getal tussen haakjes na het percentage geeft het aantal studenten aan.

2.5 Studenttevredenheid

De volgende tabel geeft zicht op de ontwikkeling van de studenttevredenheid.

	Job monitor-2014		Job monitor-2016		Job monitor 2018	
	ROC MA	Landelijk	ROC MA	Landelijk	ROC MA	Landelijk
	Cijfer					
School	7,6	6,5	7,7	6,6	7,8	6,7
Opleiding	7,3	7,0	7,3	7,0	7,4	7,1
	Oordeel op een 5 puntschaal (1 = laag, 5 = hoog):					
Lessen/programma	3,6	3,4	3,7	3,4	3,5	3,4
Toetsing en examinering	4,0	3,8	4,0	3,8	3,8	3,7
Vaardigheden en motivatie	3,9	3,7	3,4	3,4	3,4	3,4
Docenten	3,9	3,6	3,8	3,6	3,9	3,7
Studiebegeleiding	3,8	3,5	3,7	3,6	3,7	3,5
Loopbaanbegeleiding	3,3	3,3	3,4	3,4	3,7	3,6
Stage	3,8	3,6	3,8	3,6	3,7	3,6
Informatie	3,6	3,4	3,6	3,5	3,9	3,7
Veiligheid en sfeer	4,3	3,8	4,1	3,8	4,1	3,8
Onderwijsfaciliteiten	3,7	3,5	4,0	3,7	3,9	3,6
School en studie	3,8	3,3	3,8	3,4	4,0	3,7

Uit de JOB-monitor komt naar voren dat studenten tevreden zijn over onze school. Op alle onderdelen scoren we op of boven het landelijke gemiddelde. Vooral op de onderdelen 'veiligheid en sfeer' en 'school en studie' scoren we hoog. Ook hebben we ingezet op loopbaanbegeleiding en dit is terug te zien in de score. De score van 'lessen/programma' is gedaald. Dit heeft te maken met de tevredenheid over het gebruik van boeken en hier is door de teams op ingezet.

De vermelde scores van de JOB-monitor zijn ook op teamniveau beschikbaar en vormen daarmee voor de teams een middel om de kwaliteit van het onderwijs gericht te verbeteren.

2.6 Keuzedelen

Het aanbod van keuzedelen is dit schooljaar bij de verschillende afdelingen vergroot. Studenten hebben daardoor ruimere keuze. Ook zijn er dit jaar in samenwerking met hogescholen bij alle afdelingen doorstroomkeuzedelen aangeboden.

De opleidingen van de afdeling economie wijken af van de keuzedeelverplichting op basis van persoonlijke, culturele of levensbeschouwelijke vorming. De opleidingen hebben hiervoor een programma opgesteld op het gebied van identiteit.

Daarnaast is het mogelijk om als student een aanvraag in te dienen voor het volgen van een niet gekoppeld keuzedeel. Dit schooljaar is hier geen gebruik van gemaakt.

2.7 Loopbaan en Burgerschap

Er is in 2018 een nieuwe visie geschreven die kort gezegd omvat dat de studieadviseurs verantwoordelijk zijn voor het activiteitenaanbod gericht op loopbaanontwikkeling en begeleiding en dat de student voldoende inspanning moet leveren voor de eisen rondom loopbaan en de vijf LOB-competenties. In het voorlaatste jaar van de opleiding worden loopbaanlessen gegeven die gaan over beroepskeuze, motivatie, sociale netwerken, kwaliteiten, inkomsten en uitgaven en een essay over de toekomst.

De studieadviseurs hebben het afgelopen jaar een training loopbaangesprekken gevolgd en hebben daarvoor allemaal het certificaat ontvangen. De training is vervolgens ook aan alle studieloopbaanbegeleiders gegeven. De naam coach is vervangen door studieloopbaanbegeleider (SLB-er), en de naam decaan door studieadviseur (SAT-er).

Voor Burgerschap volgen de studenten van alle opleidingen lesprogramma's waarin de vier dimensies van Burgerschap aan bod komen: de sociaal-maatschappelijke dimensie, de politiek-juridische dimensie, de economische dimensie en de dimensie vitaal burgerschap. Bovendien wordt aandacht gegeven aan kritische denkvaardigheden. Het lesprogramma wordt ingevuld met activiteiten die de interactie met de omgeving bevorderen, zoals excursies en gastlessen door verschillende maatschappelijke organisaties. In het komende cursusjaar wordt het programma van Burgerschap ondergebracht in Vormend Onderwijs. Daarmee wordt de afstemming tussen de vormende inhoud en gerealiseerd en kwantiteits- en kwaliteitscriteria van de verschillende afdelingen afgestemd. Bovendien worden de behaalde studentenresultaten effectiever vastgelegd en geborgd.

2.8 Sociale veiligheid

Onze studenten voelen zich veilig in en om de school. Dit blijkt zowel uit de JOB-monitor als uit de monitor sociale veiligheid. 80% van onze studenten geeft aan zich veilig te voelen in en op het terrein van onze school. Wel geeft 13% van de studenten aan dat ze te maken hebben gehad met psychisch of fysiek geweld, waarbij het merendeel hiervan bestaat uit (digitaal) pesten. Dit komt overeen met het landelijke gemiddelde.

ROC Menso Alting heeft twee interne vertrouwenspersonen binnen school. Uit de monitor sociale veiligheid komt naar voren dat 85% van de studenten weet dat er vertrouwenspersonen zijn binnen onze school. Minder bekend is het feit dat er een meldpunt ongewenst gedrag is. Hiervan is 45% van de studenten op de hoogte.

In het tweede jaar worden door de interne vertrouwenspersoon veilige schooldagen georganiseerd. Deze worden door de studenten zeer goed ontvangen. Ook worden er digitale media dagen georganiseerd. Ook deze worden door de studenten positief beoordeeld.

Dit jaar zijn er geen klachten binnengekomen omtrent sociale veiligheid.

Veel aandacht voor (extra) begeleiding van de studenten en medewerkers was er na het overlijden – kort na elkaar – van twee studenten in het voorjaar van 2018.

2.9 Internationalisering

Internationalisering op het ROC Menso Alting is aan een professionaliseringsslag begonnen.

Uit een monitoringsgesprek met de contactpersoon van het Nederlands agentschap Erasmus+ is een aantal aandachtspunten gekomen waar het komende schooljaar aan gewerkt gaat worden. Zo is het de bedoeling beter in kaart te brengen wat de impact is van de buitenlandstages op de student, de school, de medewerkers en de omgeving. Hiervoor wordt een meetinstrument ontwikkeld. Ook wil de taakgroep zorgen voor *social inclusion* waarbij alle doelgroepen in de school gelijke kansen krijgen om gebruik te maken van de buitenlandstage. Tot slot wordt een procesbeschrijving gemaakt zodat voor iedereen helder is, wie welke verantwoordelijkheden heeft en welke stappen er gezet moeten worden in het organiseren van een buitenlandstage.

De animo voor de buitenlandstages is nog steeds groot en wordt steeds groter. Dit jaar hebben zich weer 10 studenten meer aangemeld dan vorig jaar. De coördinatoren voor de internationale beroepspraktijkvorming (IBPV) organiseren informatiebijeenkomsten om studenten te motiveren en te informeren over de mogelijkheden, maar de beste reclame komt toch van de studenten die naar het buitenland zijn geweest en na terugkomst andere studenten enthousiasmeren.

De meeste IBPV's duren vijf weken. Tot nu toe kunnen alle niveau 3 of 4 studenten zich opgeven, maar praktijk is dat vooral studenten Verpleegkunde en Onderwijs en Opvoeding zich hiervoor aanmelden. Het is de bedoeling dit breder te gaan trekken. Studenten uit de sector Economie verblijven vaak een volledige stageperiode in het buitenland, tien of twintig weken. Dit wordt georganiseerd in samenwerking met de stagecoördinator van die sector.

In het subsidieprogramma Erasmus+ van Call 2016 zijn 49 buitenlandstages geweest waarvan 21 docentenstages. In Call 2015 waren dat er 37 buitenlandstages (alleen studentenstages) en in Call 2014 waren dat er nog 34, waarvan 13 docentenstages.

2.10 Aantal leerlingen

Het aantal per 1 oktober 2018 op het Gomarus College ingeschreven leerlingen was 3.103.

2.11 Uitgangspunten onderwijs

Het Gomarus College is een gereformeerde school voor voortgezet onderwijs, met praktijkonderwijs, vmbo (basis, kader, vakcollege, gemengde leerweg, theoretische leerweg, havo, vwo, gymnasium en tweetalig onderwijs (tto)). Onderwijs wordt gegeven onder het motto: *Leren voor je Leven*. We richten ons dus op het leven in Gods wereld nu met het perspectief op het leven na dit leven.

In 2016 is het onderwijsconcept voor het VO vastgesteld. In 2017 en 2018 hebben locaties gewerkt aan de uitwerking van het onderwijsconcept voor hun locatie, passend bij de vormen van onderwijs die gegeven worden. In het onderwijsconcept staat centraal dat we naast aandacht voor de kwaliteit van de vakken en het halen van een diploma of het vinden van werk, ook aandacht hebben voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling van de leerling, de godsdienstige identiteit en plaats als christen in de samenleving. Dit gebeurt op een systematische wijze. Leerlingen leren:

- zich te kwalificeren (diploma, eindtermen, kennis, beroep, vervolgopleiding);
- te socialiseren (burgerschap, sociale gerechtigheid, inzet voor algemeen belang, politieke, religieuze en levensbeschouwelijke tradities en praktijken, zorg om de schepping en oog krijgen voor je taak als christen in de wereld);
- hun persoonlijkheid te vormen (zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, volwassenheid, geloofsoverdracht, karaktervorming, moreel oordeelsvermogen, reflectie op eigen taak en handelen).

In 2018 hebben we ons verlangen voor onze leerlingen opnieuw verwoord.

We verlangen ernaar dat leerlingen

- ☐ *ervaren dat ze een geliefd kind van God zijn*
- ☐ *zich gewaardeerd voelen in het vervolgonderwijs en door de werkgever*
- ☐ *hun plek innemen als christenen in de kerk en samenleving*

Daar werken we aan door:

- ☐ *samen te ontdekken wat God ons heeft beloofd*
- ☐ *leerlingen een veilige leeromgeving te bieden*
- ☐ *leerlingen uitdagend onderwijs te geven dat bij hen past*
- ☐ *leerlingen bewust te maken van hun talenten en hen te leren die in te zetten*
- ☐ *elkaar te helpen groeien in verantwoordelijkheid voor onszelf, de anderen de natuur.*

Op de locatie Vondelpad 2 is gestart met de VakMavo: de gemengde en theoretische leerweg van het vmbo worden omgebouwd naar een meer praktijkgerichte opleiding door de toevoeging van een praktijkgericht vak. Hiermee lopen we voorop bij de landelijke ontwikkeling om in de theoretische leerwegen meer praktijkvakken aan te bieden. Ook is het aantal keuzevakken fors uitgebreid.

In de Staatscourant van 14 maart 2018 stond de formele goedkeuring vermeld dat we mogen starten met een havo-bovenbouw in Leeuwarden. De voorbereidingen zijn in volle gang; we starten per augustus 2019 met een havo-4 klas.

Op Vondelpad 3 is het TTO-certificaat behaald. Eens in de vijf jaar vindt een visitatie plaats van Nuffic om te beoordelen of de school voldoet aan de criteria van TTO. Vondelpad 3 had op één onderdeel na alles goed op orde. Met name de lessen werden als zeer goed beoordeeld. Het onderdeel dat nog

verbetering behoefde was Europese en Internationale Oriëntatie. We hebben in een beleidsdocument beschreven wat we doen en hoe we dat verder willen ontwikkelen. Nadat ook dat was goedgekeurd, kregen we het certificaat junior-TTO-school (voor de komende 5 jaar).

2.12 Passend onderwijs

In het kader van het passend onderwijs heeft elke locatie in het basisondersteuningsprofiel beschreven wat ze te bieden heeft en waar de grenzen aan ondersteuning liggen. De profielen zijn te vinden op de onze website.

Bij toelating van een leerling met een ondersteuningsbehoefte wordt gekeken of de locatie de passende ondersteuning kan bieden. Bij vragen hierover wordt de hulp ingeroepen van het OPDC.

Het Gomarus College maakt deel uit van 5 samenwerkingsverbanden passend onderwijs:

- Locaties in Groningen: SWV 20.01 (Groningen)
- Locatie Assen: SWV 22.01 (Noord- en Midden-Drenthe)
- Locatie Drachten: SWV 21.02 (Zuidoost-Friesland)
- Locatie Leeuwarden: SWV 21.01 (Fryslân-Noard)
- Locatie Zuidhorn: SWV 20.02 (Ommelanden).

2.13 Kwaliteit en kwaliteitsontwikkeling

In 2018 is een totaaloverzicht ontwikkeld van alle mogelijke metingen die data verschaffen om te bezien hoe gescoord wordt ten aanzien van de indicatoren uit het inspectiekader voor het voortgezet onderwijs. De Kwaliteitsgroep ondersteunt de locaties bij het zicht houden op en borgen van de kwaliteit. Voor het Vakcollege is een interne visitatie uitgevoerd.

Op drie locaties is een pilot gestart voor het werken aan kwaliteitsverbetering. Het jaarlijkse tevredenheidsonderzoek onder ouders en leerlingen van het Gomarus College heeft geen opvallende resultaten opgeleverd. Bij de ouders scoren de vragen over veiligheid en de sfeer op school het hoogst. Bij de leerlingen scoren de vragen over het ontbreken van (online) pesten, fysiek en mentaal geweld en discriminatie opvallend positief. De resultaten per vraag (ook over meerdere jaren) zijn per locatie te zien via de website www.scholenopdekaart.nl.

Leerlingen en medewerkers van het Praktijkonderwijs deden mee aan de opname van een documentaire over het praktijkonderwijs in Nederland. De indrukwekkende documentaire kreeg de naam 'Spiegeldromen' en werd uitgezonden op 12 februari 2018. De documentaire ontving in oktober 2018 op het nationale onderwijs filmfestival de eerste prijs!

De Inspectie van het Onderwijs heeft in 2018 geen onderzoek uitgevoerd bij één van onze locaties.

2.14 Voortijdige schoolverlaters (VSV)

De volgende tabel geeft een overzicht van het aantal voortijdige schoolverlaters in de afgelopen jaren.

Reden	Aantal 2018	Aantal 2017	Aantal 2016	Aantal 2015	Aantal 2014	Aantal 2013	Aantal 2012
Aanmelding ingetrokken/ administratief	6	8	18	11	7	41	8
Gaan werken	2	8	6	9	4	3	5
Naar het MBO	3	21	36	37	20	39	33
Naar andere school / verhuizing	5	15	51	102	76	73	88
Overig	10	9	29	17	26	13	20

In het afgelopen jaar is een forse reductie gerealiseerd van het aantal voortijdige schoolverlaters. Daarnaast zijn de cijfers enigszins moeilijk vergelijkbaar omdat in de laatste jaren als peildatum gekozen wordt voor 30 juli zodat de regulier uitgeschreven leerlingen naar aanleiding van de examenresultaten niet meegenomen worden in dit overzicht; in eerdere jaren lijken deze soms wel meegenomen te zijn.

2.15 Onderwijsontwikkeling in en met andere scholen en de regio

Het Gomarus College functioneert in diverse structurele samenwerkingsverbanden, zowel binnen de stad Groningen, als in de regio Groningen-Friesland-Drenthe als landelijk.

- G4: G4 is een overleg met de drie andere gereformeerde scholen voor VO in Nederland (Rotterdam, Amersfoort, Zwolle). Daarnaast is er op landelijk niveau overleg met de bestuurders van gereformeerde scholen uit het primair en voortgezet onderwijs via het LVGS. Deze overleggen beslaan de terreinen identiteit, personeelszorg en -werving, bekostiging en instandhouding.
- GRIP: GRIP is het gereformeerd identiteitsplatform, uitgaande van de vier gereformeerde scholen voor voortgezet onderwijs. Dit platform ontwikkelt dagopeningen en lesmethodes of aanvullingen daarop die raken aan de identiteit van de school. Aan de identiteitsontwikkeling van docenten wordt diepte gegeven door het aanbieden van opleidingen en studiedagen.
- Kring Noord: een bestuurlijk netwerk van bestuurders van algemeen christelijke, gereformeerde en reformatorische scholen voor voortgezet onderwijs in Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Flevoland.
- Het Gomarus College participeert in vijf verschillende samenwerkingsverbanden in Groningen en Friesland (zie hierboven onder 'Passend onderwijs').
- Het Breed Besturenoverleg in de gemeente Groningen is het platform voor overleg tussen alle scholen in de stad en de gemeente. Huisvestingszaken komen aan de orde binnen een apart overleg (huisvestingscommissie).
- Platform VO/MBO: samenwerking tussen de VO- en MBO-scholen in de provincie Groningen om te komen tot een herontwerp onderwijs 2020 waarbij onderwijsregio's worden gevormd die in staat zijn duurzaam kwaliteit van onderwijs te bieden aan de leerlingen uit de eigen regio.
- Groningen Bereikbaar: In dit platform wordt gesproken over de combinatie van onderwijs en vervoer en mogelijke verbetering van openbaar vervoer, andere vervoersmogelijkheden en aanpassing van onderwijstijden.

2.16 Keuzeprofielen Havo/VWO

De volgende tabel geeft een overzicht van het aantal leerlingen per keuzeprofiel Havo/VWO in schooljaar 2018-2019 (excl. VAVO) met tussen haakjes voor de vergelijking de aantallen in de school jaren 2017-2018 (eerste getal) en 2016-2017 (tweede getal).

Opleiding	Profiel				Totaal
	<i>Cultuuren Maatschappij</i>	<i>Economie en Maatschappij</i>	<i>Natuuren Gezondheid</i>	<i>Natuuren Techniek</i>	
Havo	66 (54-45)	182 (181-179)	77 (71-80)	53 (52-49)	378 (358-353)
VWO	70 (64-74)	131 (122-125)	98 (98-90)	72 (80-92)	371 (364-381)
Totaal	136 (118-119)	313 (303-304)	175 (169-170)	125 (132-141)	749 (722-734)

2.17 Sociale veiligheid

Alle locaties hebben een interne vertrouwenspersoon die tevens fungeert als anti-pestcoördinator. Minimaal 3 keer per jaar komen de interne vertrouwenspersonen bij elkaar voor overleg, afstemming en intervisie. Bij deze bijeenkomsten is ook de externe vertrouwenspersoon aanwezig.

Jaarlijks wordt de VO-spiegel afgenomen bij ouders en leerlingen; een aantal vragen gaat over sociale veiligheid. Al jarenlang is de uitslag van de vragenlijst voor dit thema zeer positief bij alle locaties.

Mentoren geven aan het begin van de cursus lessen over sociale veiligheid. Ook zijn er locaties die weerbaarheidstrainingen verzorgen en/of ouderavonden verzorgen over dit thema.

In alle tweede klassen komt de stichting Terwille Verslavingszorg langs voor een tweedaags project onder de naam 'reLEGS'. ReLEGS bestaat uit verschillende uitdagende en eigentijdse trainingen, preventielessen en workshops waardoor leerlingen leren nee te zeggen. Diverse onderwerpen komen aan de orde zoals groepsdruk, weerbaarheid, roken, drugs, alcohol, seks, internet en social media. Ook in de bovenbouw worden workshops gegeven door Terwille. Diverse thema's kunnen dan besproken worden, afhankelijk wat er op dat moment "leeft" bij leerlingen.

In 2018 zijn er, voor zover bij ons bekend, geen klachten ingediend bij de landelijke Klachtencommissie.

2.18 Extra leerlingenzorg vanuit het OPDC

Gedurende het schooljaar 2016-2017 hebben 60 leerlingen gebruikgemaakt van de lesplaats op het OPDC, ons eigen Orthopedagogisch didactisch centrum van de GSG. Ter vergelijking: in 2014-2015 ging het om 48 leerlingen, in 2015-2016 om 75 leerlingen en in 2016-2017 om 67 leerlingen. De gemiddelde verblijfsduur 32 weken, vorig seizoen was dit 20 weken. De langere verblijfsduur wordt vooral veroorzaakt door het aantal thuiszitters en de verzwaring van de sociaal emotionele problematiek van de leerlingen. We bedienen tevens veel leerlingen die ook voor een toelating tot het VSO in aanmerking komen, maar die we zelf blijven begeleiden vanwege de kwetsbaarheid van de leerling en het ontbreken van het juiste opleidingsniveau binnen het VSO voor de leerling.

OPDC-advies heeft in dit schooljaar 221 cases besproken en van een advies voorzien. Hiervan werden er 163 aangedragen door een collega vanuit de GSG en waren er 58 cases op verzoek van het primair onderwijs of van ouders. Ter vergelijking: in 2014-2015 ging het om 123 cases, in 2015-2016 om 172 en in 2016-2017 om 169.

OPDC-onderzoek & begeleiding is frequent ingezet (o.a. onderzoeken (begaafdheid, persoonlijkheid, pedagogisch-didactisch), observaties, ondersteuningsteam en zorgadviesteams (ZAT's), trajectgroep, preventieve gesprekken PO/VO, inzet bij crisis en onderwijsontwikkeling). De wekelijkse OPDC-sprekuren op locatie voorzien in een behoefte.

Er is een duidelijke trend van curatief naar preventief werken. Veel leerlingen worden teruggeleid naar hun eigen locatie of elders binnen het Gomar College opgevangen.

Vanaf 1 januari 2018 zijn we een pilot met OCRN en het VO-WIJteam gestart om thuiszitters weer naar school te krijgen. De 6 aangemelde leerlingen zijn allemaal weer naar school teruggeleid en wordt er ondersteuning in de thuissituatie verleend.

2.19 Internationalisering

Vanuit alle vestigingen zijn in 2018 excursies naar het buitenland en/of uitwisselingen met scholen in het buitenland georganiseerd. De uitwisselingen leiden tot relaties tussen scholen die we voor meerdere jaren kunnen bestendigen. In het kader van duurzaamheid is beleid ingezet dat in de financiële bijdrage voor de buitenlandse reizen voortaan ook een klein bedrag voor milieucompensatie opgenomen wordt.

Hoofdstuk 3 Personeel

3.1 Personeelssamenstelling

In de jaarrekening (zie de bijlagen) is een aantal tabellen opgenomen die een overzicht geven van de personele ontwikkelingen binnen de GSG. Waar relevant is een uitsplitsing gemaakt naar het Gomarus College en ROC Menso Alting. In het afgelopen jaar is ten opzichte van eerdere jaren het aantal medewerkers licht gedaald. De man-vrouwverhouding is nagenoeg gelijk gebleven.

3.2 Speerpunten personeelsbeleid

De Gereformeerde Scholengroep Groningen heeft behoefte aan een gestructureerd functiegebouw dat de ambities van de organisatie ondersteunt. Om hier invulling aan te geven is een nieuw generiek functiegebouw ontwikkeld en in 2018 ingevoerd. Hiermee is een belangrijke basis gelegd voor de invoering van strategisch HRM-beleid (SHRM).

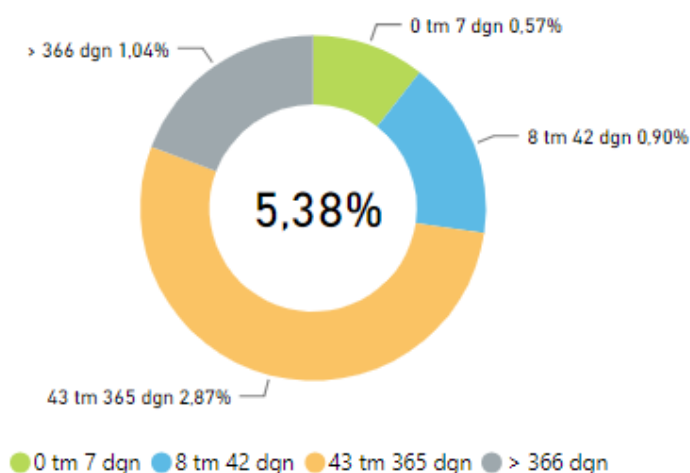
We hebben de ambitie om een betrouwbare en wendbare organisatie te zijn, die meebeweegt met de snel veranderende ontwikkelingen in de maatschappij, regio en wereld. Dat betekent dat we scholing stimuleren, medewerkers kansen geven en dus ook ruimte geven om kansen te benutten. We willen onze professionals laten groeien. Er is daarnaast vraag naar meer rol duidelijkheid. We werken toe naar een concrete uitwerking van de functiebeschrijvingen uit het in 2018 vastgestelde generieke functiebouwwerk en hanteren daarbij een duidelijkere verdeling van functies binnen teams. Daarnaast zal er meer aandacht zijn voor de verschillende levensfasen waarin de medewerkers zitten.

Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid zijn speerpunten in ons arbeidsvoorwaardenbeleid. De fitness- en de fietsregeling zijn hiervan de concrete voorbeelden. In 2016, 2017 en 2018 hebben we in de vorm van een tijdelijke stimuleringsregeling het bedrag van de fietsregeling verhoogd van € 1.000 naar € 2.400. Deze regeling is ook een instrument om de parkeerproblematiek die regelmatig merkbaar is op de campus in Groningen het hoofd te bieden.

3.3 Verzuim

Het verzuimpercentage is licht gedaald van 5,55% naar 5,38%.

Gemiddeld verzuim totaal en per verzuimduurcategorie

Periode	% Totaal verzuim	0 tm 7 dgn	8 tm 42 dgn	43 tm 365 dgn	> 366 dgn
jan	7,13%	1,13%	1,41%	3,35%	1,23%
feb	6,87%	1,22%	1,18%	3,30%	1,17%
mrt	5,89%	1,00%	0,46%	3,40%	1,03%
mei	5,01%	0,18%	0,87%	2,70%	1,25%
jun	5,52%	0,24%	1,20%	2,98%	1,11%
jul	4,37%	0,17%	0,21%	2,82%	1,17%
aug	3,35%	0,09%	0,08%	2,14%	1,04%
sep	5,51%	0,58%	2,03%	1,87%	1,04%
okt	4,95%	0,54%	0,52%	3,13%	0,75%
nov	5,26%	0,72%	1,10%	2,60%	0,83%
dec	5,68%	0,48%	0,88%	3,45%	0,87%
Totaal	5,38%	0,57%	0,90%	2,87%	1,04%

ROC Menso Alting

In 2018 is een aantal langdurig zieken weer aan het werk gegaan of na langdurige afwezigheid op een positieve manier gestart aan de re-integratie. Aan de andere kant is er een aantal langdurig zieken bijgekomen. Het verzuimpercentage 5,42% in december 2018 ligt hoger dan het verzuimpercentage van vorig jaar en overschrijdt het streven van een verzuimpercentage van 4%.

Naar aanleiding van de nieuwe cao mbo die in oktober 2018 is vastgesteld, is in 2018 een start gemaakt met het opstellen van een werkdrukplan. In dit plan moet onder andere aandacht zijn voor de omgang met piekbelasting, diverse levensfasen, werkklimaat, slimmer organiseren, reductie van administratieve lasten en verantwoording, en de rol van leiderschap. In 2019 zal hiervoor een plan worden ingediend. Met dit plan hopen we onder andere een betekenisvolle verandering teweeg te kunnen brengen in de signalering en aanpak van (preventief) verzuim.

Gomarus College

De sturing op verzuim is gericht op het bespreken van de mogelijkheden waarvoor de medewerker nog wel ingezet kan worden voor bepaalde taken. Leidinggevende en medewerker hebben bij deze aanpak veelvuldig contact. Dit heeft een positief effect op de lengte van het (kortdurend) verzuim. In 2019 zal aan alle leidinggevenden (opnieuw) een training op het terrein van verzuimbeheersing worden aangeboden.

3.4 Beleid uitkeringen na ontslag

De aanpak met betrekking tot de ondersteuning bij onvrijwillig vertrekkende medewerkers is in het afgelopen jaar gecontinueerd. Het beleid is gericht op begeleiding van 'werk naar werk' om zodoende een nieuw perspectief te bieden en de uitkeringslasten zo laag mogelijk te houden. Er wordt gekozen voor een maatwerkbenadering omdat elke situatie uniek is. Gebruikmaken van netwerken is daarin een belangrijk instrument.

Hoofstuk 4 Bedrijfsvoering

4.1 Facilitaire zaken en Huisvesting

ROC Menso Alting

In 2016 is nagedacht over verbouw en aanpassing van ruimtes. Besloten is eerst met interne kleine oplossingen het gebouw beter te benutten. Voor een grotere verbouwing zal het onderwijsconcept eerst moeten worden geactualiseerd. Vervolgens zal worden beoordeeld wat gerealiseerd kan worden in de meerjarige investeringsbegroting. Tot die tijd wordt geprobeerd met kleine aanpassingen nog een aantal jaren verder te kunnen, waarbij ook rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van het aantal studenten.

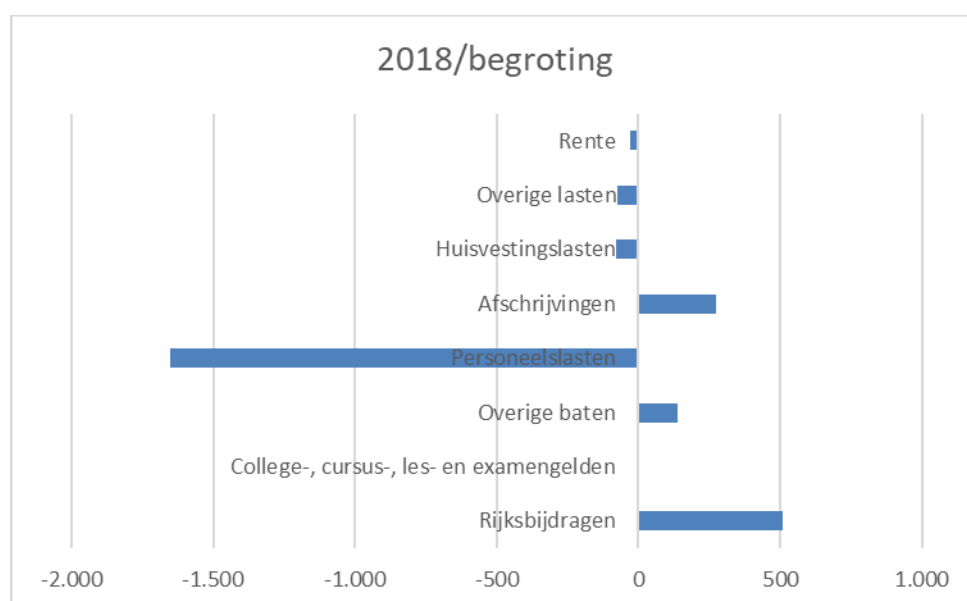
Gomarus College

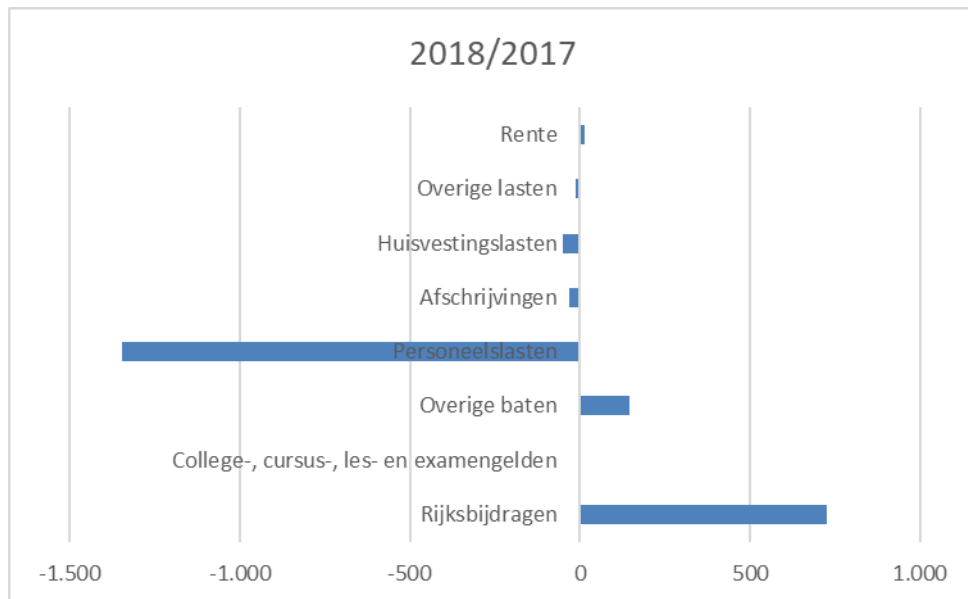
De sporthal aan het Vondelpad is in de zomer van 2017 opgeleverd en in 2018 aangepast om te voldoen aan de KVLO-norm voor geluid. In Leeuwarden is in juli 2018 de nieuwbouw aan de Irenestraat opgeleverd. De nieuwbouw in Drachten aan de Drift is in 2018 gestart en in december 2018 opgeleverd. Het strategisch meerjarig huisvestingsplan met daarin onder andere verbouwingsplannen voor de locaties in Assen en Groningen (Magnoliastraat en Vondelpad 1 en 3) is geactualiseerd. Daarbij is de keuze gemaakt niet meer met eigen middelen in gebouwen te investeren, maar aan te sluiten bij het in 2019 af te ronden Integraal Huisvestingsplan Onderwijs van de gemeente Groningen.

4.2 Financiën

Financieel resultaat

Het resultaat over 2018 is uitgekomen op € -1.076.000. Dat is 3,2% van de totale baten. Het begroot resultaat over 2018 was € -170.000. Het resultaat over 2017 was € -519.000, 1,6% van de totale baten. Er zijn maatregelen genomen om in het lopende jaar een dergelijk resultaat te voorkomen. Hieronder worden de belangrijkste oorzaken ten opzichte van de begroting en ten opzichte van vorig jaar toegelicht. De eerste figuur geeft het verschil per hoofdkostensoort weer van de resultaten 2018 ten opzichte van de begroting 2018; de tweede figuur geeft het verschil per hoofdkostensoort weer van de resultaten 2018 ten opzichte van de resultaten 2017 (bedragen x 1000).

Kort samengevat zijn de meevallers en tegenvallers **ten opzichte van de begroting**:

<i>Wat pakt beter uit?</i>	<i>overwegend incidenteel/structureel</i>
- De Rijksbijdrage is 190k hoger door een hoger dan begrote prijsbijstelling van 2,6% (begroot was 1,8%).	structureel
- De doelsubsidies zijn 177k hoger door meer lerarenbeurzen dan begroot en hogere resultaten prestatiesubsidies MBO door verbetering studieresultaten).	incidenteel
- Via de Samenwerkingsverbanden werd 141k meer ontvangen.	incidenteel
- De afschrijvingen zijn 276k lager door vertraging van investeringen.	incidenteel
- De kosten Leermiddelen zijn conservatief begroot vanwege dispuut met VDE, dit is nu niet worst case ingerekend en levert een meevaller van 246k en een maximaal risico van 264k.	structureel
<i>Wat pakt slechter uit?</i>	
- De bruto lonen vielen 565k (2,8%) hoger uit door een loonstijging van 2,6% (vanaf juni) en een eenmalige uitkering van 1%.	structureel
- De sociale lasten lagen 122k (4,5%) hoger door enerzijds de hogere bruto lonen (77k) en anderzijds de gestegen premies (begroot was stijging van 0,5% werkelijk 0,8%).	structureel
- De pensioenpremies zijn 263k (9,4%) hoger door enerzijds de hogere bruto lonen (80k) en anderzijds de gestegen premies (begroot was stijging van 0,5% werkelijk 1,2%).	structureel
- Er werd 435k meer aan personeelvoorzieningen toegevoegd dan geraamd, met name in de sfeer van wachtgeld en seniorenverlof MBO.	incidenteel
- De advieskosten vielen 144k hoger uit (kwaliteitsimpuls MBO 231k).	incidenteel
- Aan cursussen werd 216k meer uitgegeven (97k kwaliteitsbevordering MBO en 50k GSG-Studiedag).	incidenteel

Ten opzichte van 2017 is de mutatie van het resultaat van € 558.000 als volgt te duiden:

- Toegenomen loonkosten als gevolg van stijging van de salarissen, sociale lasten en pensioenpremies € 800.000.
- Prijscompensatie in de Rijksbijdragen € 572.000.
- Lagere personeelsinzet € 240.000.
- Hogere dotaties personeelsvoorzieningen € 533.000.
- Hogere cursuskosten € 237.000.
- Lagere lumpsum vergoeding door daling van leerlingen en studenten € 420.000.
- Hogere overige Rijksbijdragen en bijdragen Samenwerkingsverband € 598.000.
- Hogere afschrijvingen € 31.000.
- Hogere huisvestingskosten € 51.000.
- Hogere Administratie en beheerslasten door stijging kosten software en hogere advieskosten € 282.000.
- Hogere kosten Inventaris en apparatuur door stijging kosten reproapparatuur € 79.000.
- Lagere kosten leer- en hulpmiddelen door lagere kosten boekenfonds verrekening voorgaande jaren € 225.000.
- Lagere dotatie voorziening debiteuren € 89.000.
- Lagere overige lasten door toerekening aan specifieke nog uit te geven subsidies en ontvangen bijdragen € 94.000.

Indicatoren

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	Signalering
Solvabiliteit	0,51	0,54	0,57	0,57	0,55	0,51	Bij een waarde lager dan 0,3
Liquiditeit	1,13	1,28	1,53	1,68	1,14	1,32	Bij een waarde lager dan 0,75
Rentabiliteit	-3,2%	-1,6%	-0,4%	1,3%	0,7%	3%	n.v.t.
Kapitalisatiefactor	28%	28%	28%	28%	24%	26%	Boven de 60%

Solvabiliteit: eigen vermogen en voorzieningen/totaal passiva
 Liquiditeit: kortlopende vorderingen en liquide middelen/kortlopende schulden
 Rentabiliteit: resultaat uit gewone bedrijfsvoering/totaal vermogen
 Kapitalisatiefactor: totaal kapitaal (exclusief gebouwen en terreinen)/totale baten

Financiële situatie op balansdatum

De liquiditeitspositie is ten opzichte van 2017 licht gedaald. Deze daling is vooral veroorzaakt door het jaarresultaat 2017 en de gedane investeringen in 2017. Een nadere specificatie vindt u in het kasstroomoverzicht. De solvabiliteitsratio (eigen vermogen + voorzieningen / totaal vermogen) is iets gedaald ten opzichte van vorig jaar als gevolg van het resultaat en ligt ruim boven het minimum dat de inspectie als ondergrens hanteert.

Eigen vermogen

De totale vermogenspositie is in het afgelopen verslagjaar gedaald (€ 6,6 mln; 2017 € 7,6 mln) als gevolg van het negatieve resultaat.

Het bestuur heeft bij het opstellen van de begroting 2018/2019 en in de Kadernota voor de begroting 2019/2020 maatregelen genomen om toekomstige exploitatieresultaten van negatief naar positief om te buigen en ruimte te creëren voor noodzakelijke investeringen in onderwijs en gebouwen. Een van de elementen daarvan is de invoering van risicomanagement. Een risico-inventarisatie leverde een prioritering op van de benodigde beheersmaatregelen. Op basis van de beheersmaatregelen in de genoemde documenten is het bestuur van mening dat het eigen vermogen toereikend is voor de continuïteit.

Financiering / Kasstromen

De kasstroom uit operationele activiteiten is toegenomen met €0,3 mln hoofdzakelijk door het jaarresultaat, afschrijvingen, mutaties in de voorzieningen en mutaties in de vlottende activa. De kasstroom uit investerings- en financieringsactiviteiten ligt nagenoeg op hetzelfde niveau als vorig jaar. In het verslagjaar zijn de gedane investeringen ad €1,2 mln nagenoeg gelijk aan de afschrijvingen ad € 1,1 mln.

4.3 Toekomst- en continuïteitsparagraaf

Kengetal	2018	2019	2020	2021
Leerlingen	3103	3083	3072	3093
Studenten BOL	687	647	642	628
Studenten BBL	15	14	14	14
<i>situatie op 1/10 van het jaar</i>	3805	3744	3728	3735

Personele bezetting				
Management/Directie	30,52	30,52	30,52	30,52
Onderwijzend personeel	232,13	228,41	227,43	227,86
Overige medewerkers	99,11	99,11	99,11	99,11
	361,76	358,04	357,06	357,49

Aantal fte op 31-12 van het jaar, exclusief stagiairs (LIO) en vrijwilligers

	2018	2019	2020	2021
Balans				
Activa				
Materiële Vaste activa	10.315	10.785	10.007	10.852
Voorraden	-	-	-	-
Vorderingen	1.845	1.845	1.845	1.845
Liquide middelen	4.565	3.546	4.337	3.488
Totaal activa	16.725	16.176	16.189	16.185

Passiva				
Eigenvermogen	6.556	6.875	6.906	6.920
Algemene reserve	5.060	5.524	5.700	5.784
Bestemmingsreserve	1.496	1.351	1.206	1.136
Voorzieningen	1.879	1.679	1.829	1.979
Langlopende schulden	2.612	1.944	1.776	1.608
Kortlopende schulden	5.678	5.678	5.678	5.678
Totaal Passiva	16.725	16.176	16.189	16.185

	2018	2019	2020	2021
Baten				
Rijksbijdragen OCW	28.782	28.813	28.416	28.336
Overige subsidies OCW	1.861	1.867	1.820	1.815
Ontvangen doorbetalingen RB SWV	1.649	1.654	1.667	1.667
Cursusgelden	4	2	2	2
Overige baten	1.071	1.011	927	895
	33.367	33.347	32.832	32.715
Lasten				
Personeelskosten	27.854	26.307	26.086	25.969
Afschrijvingen	1.206	1.464	1.516	1.539
Huisvestingskosten	1.403	1.284	1.277	1.282
Overige lasten	3.888	3.859	3.808	3.797
Totaal lasten	34.351	32.914	32.687	32.587
Saldo Baten en Lasten gewone bedrijfsver	984-	433	145	128
Rente baten	1	10	10	10
Rente lasten	93	124	124	124
Saldo Financiële bedrijfsvoering	92-	114-	114-	114-
Totaal resultaat	1.076-	319	31	14
Ten laste van bestemmingsreserve				
Jaarrresultaat	1.076-	319	31	14

Gegevens ontleend aan de meerjarenbegroting

Kengetallen:

Leerlingen per Fte	10,5	10,4	10,4	10,4
Leerlingen per Fte OP	16,3	16,4	16,4	16,4
Kosten Fte in loondienst x 1000	€ 77,0	€ 73,5	€ 73,1	€ 72,6
Liquiditeit (vlottende activa/vlottende passiva)	1,1	0,9	1,0	0,9
Solvabiliteit I	0,39	0,42	0,42	0,41
Rentabiliteit in % van de omzet	-3,2%	1,0%	0,1%	0,0%

Toelichting:

Leerlingen/studenten: Na het opstellen en vaststellen van de meerjarenbegroting zijn de prognoses voor de komende jaren aangepast. In de volgende tabel staan de actuele prognoses van het aantal leerlingen van het Gomarus College en studenten van ROC Menso Alting op basis van historische gegevens en op basis van het marktaandeel van beide scholen.

Actuele prognose leerling aantal Gomarus

	2018	2019	2020	2021
Historische gegevens	3125	3083	3072	3093
Maximaal handhaving marktaandeel	3125	3124	3143	3159

Actuele prognose studenten aantal Menso Alting

	2018	2019	2020	2021
Prognose DUO	703	647	642	628
Maximaal handhaving marktaandeel	703	694	692	683

In deze prognose zijn de gegevens verwerkt over het aantal leerlingen dat op de basisscholen in de regio zit. Op grond van deze gegevens lijkt een daling van het aantal leerlingen binnen een beperkte bandbreedte voor de hand liggend.

Uitspraken doen over de ontwikkelingen van studentenaantallen bij ROC Menso Alting gaat gepaard met een redelijke mate van onzekerheid. Er is gewerkt aan een systeem dat reële prognoses mogelijk maakt. Eén van de problemen is de relatief kleine omvang en het beperkte aanbod van ons ROC. De eerste versie van het prognosesysteem wordt voor het schooljaar 2019/2020 voor het eerst gebruikt.

Personeel: Door de verwachte afname van het aantal leerlingen en studenten verwachten wij dat het onderwijzend personeel in aantal zal moeten afnemen. Het beleid is erop gericht om de omvang van directie en ondersteunend personeel niet te laten toenemen en de daling in leerlingen- en /studentenaantallen op te vangen door een tijdelijke schil van medewerkers en natuurlijk verloop.

Investerings en afschrijvingen: In Drachten en Leeuwarden heeft in 2018 nieuwbouw plaatsgevonden. Deze is voor het grootste gedeelte gefinancierd door de betreffende gemeenten. Er is een investeringsplan en geactualiseerd meerjarig onderhoudsplan (10 jaar) opgesteld. De gevolgen hiervan zijn verwerkt in de meerjarencijfers.

4.4 Risico's en risicomanagement

Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem wordt vormgegeven binnen de PDCA-cyclus van de GSG. Jaarlijks wordt een (meerjaren)begroting inclusief een risicoparagraaf opgesteld. Per vier maanden wordt een rapportage opgesteld en besproken met het College van Bestuur, de Auditcommissie van de Raad van Toezicht, en de voltallige Raad van Toezicht over de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van uitvoering van de begroting en de ontwikkelingen van de risico's.

Risicomanagement

Als belangrijke risico's zijn de volgende risico's geïnventariseerd:

1. *De ontwikkeling van het aantal leerlingen en studenten.* Belangrijke factoren hierin zijn: het imago van de instellingen en de belangstelling van ouders, leerlingen en studenten. Naast een goede kwaliteitsbewaking wordt er gewerkt aan PR en marketing om potentiële leerlingen en studenten met het Gomarus College en het ROC Menso Alting bekend te maken.
2. *De kwaliteit van de opleidingen.* Naast kwaliteitsborging en ontwikkeling van de curricula is er aandacht voor adequaat personeelsbeleid onder meer in de vorm van functioneringsgesprekken en aandacht voor opleiden en ontwikkelen.
3. *Arbeidsmarkt.* Er is een toenemende krapte waarneembaar op de arbeidsmarkt op bepaalde gebieden. Dit kan er toe leiden dat functies of vacatures in bepaalde vakgebieden moeilijker te vervullen zijn. Hierdoor kan de onderwijskwaliteit onder druk komende te staan.
4. *De ontwikkeling van de Rijksbekostiging.* De verwachting is dat er weinig extra middelen ter beschikking worden gesteld. Hiertegenover staan de invoering van nieuwe bekostigingsregels, en van extra eisen en verplichtingen. Om dit risico te verminderen wordt gewerkt aan het

optimaliseren van de bedrijfsvoering zodat tijdig kan worden bijgestuurd op gewijzigde omstandigheden.

5. *De afstemming van opleidingen in het kader van de macrodoelmatigheid.* Afspraken die gemaakt worden, kunnen voor ons ROC door de kleinschaligheid een groot effect hebben. Anderzijds kunnen afspraken ook leiden tot nieuwe mogelijkheden.
6. *Huisvesting.* Onder meer door bezuinigingen bij gemeenten wordt in toenemende mate aan ons gevraagd om een eigen bijdrage aan investeringen te leveren. Gewerkt is aan de ontwikkeling van een meerjaren-investeringsbegroting om tijdig keuzes te maken. Dit risico zal periodiek geëvalueerd moeten worden omdat de middelen beperkt zijn en de kwaliteitseisen met name aan gebouwen en aan de inrichting daarvan steeds hoger worden.

4.5 Treasury-management

De tijdelijk overtoollige middelen worden bij de huisbankier in rekeningen-courant, op spaarrekeningen en in deposito's bijgerenommeerde instellingen aangehouden. Er is een treasury-statuuut vastgesteld. In dit statuut is vastgelegd dat beleggen en belenen uitsluitend is toegestaan met inachtneming van de regels zoals opgenomen in de Regeling beleggen en belenen door instellingen voor onderwijs en onderzoek. De beschikbare middelen worden in deposito aangehouden bij de bank.

4.6 Verklaring helderheid in de bekostiging

Het interne beleid en de sturing binnen de GSG zijn er op gericht om de regelgeving, zoals opgenomen in het controleprotocol OCW en de notitie *Helderheid in de bekostiging van het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie* na te leven. Voor een uitgebreidere toelichting op de diverse thema's wordt verwezen naar de bijlage 'notitie helderheid'.

4.7 Verbonden partijen

Voor een overzicht van aan de GSG verbonden partijen, zie de bijlage in de jaarrekening.

4.8 Besteding geoormerkte subsidies

Voor een totaaloverzicht van de subsidies voor het VO en het MBO verwijzen wij u naar Model G van de jaarrekening in de bijlagen.

VO

Vanuit de Regeling Lerarenbeurs voor scholing hebben we € 143.087 ontvangen (in 2017: € 145.895 en in 2016: € 128.078). Deze middelen worden besteed aan begeleiding en studiekosten alsmede aan het beschikbaar stellen van studieverlof.

MBO

Vanuit de Subsidieregeling Schoolmaatschappelijk Werk MBO hebben we € 9.641 ontvangen (in 2017: € 8.854 en in 2016: € 8.358). Dit bedrag is besteed aan een schoolmaatschappelijk werker.

Vanuit de Subsidieregeling zij-instroom hebben we € 100.000 ontvangen (in 2017: € 20.000). Deze middelen worden besteed aan begeleiding en studiekosten alsmede aan het beschikbaar stellen van studieverlof.

Vanuit de Regeling Lerarenbeurs voor scholing en zij-instroom hebben we € 17.628 ontvangen (in 2017: € 10.577 en in 2016: € 8.244). Dit is besteed aan studiekosten voor het behalen van een bevoegdheid en begeleiding.

Bijlagen Gereformeerde Scholengroep

Bijlage 1: Samenstelling en nevenfuncties Raad van Toezicht en College van Bestuur op 31 december 2018

Samenstelling Raad van Toezicht

- Voorzitter: * mr. J.B. (Jan Bert) Modderman
Eigenaar Vlaggenindustrie Groningen en Swedamast Nederland; eigenaar J.B. Modderman Beheer BV (Modderman Advies: interim management).
- Auditcommissie: * drs. R.H. (Rob) Bouman RA
Partner Publieke Sector BDO Accountants.
* H.J. (Erik) Knoll
Voorzitter Raad van Bestuur Forte GGZ | OCRN Kinder&Jeugd GGZ/dyslexiezorg.
- Portefeuille onderwijs: drs. R. (Rolf) Robbe
* Beleidsadviseur bij Hogeschool Viaa te Zwolle; auteur en zelfstandig ondernemer; lid Raad van Toezicht CSG Reggesteyn; lid Raad van Toezicht CorDeo scholengroep voor evangelisch en gereformeerd primair onderwijs in Midden-Nederland.
- Portefeuille identiteit: * prof. dr. A. (Arnold) Huijgen
Hoogleraar systematische theologie aan de Theologische Universiteit Apeldoorn; lid Raad van Toezicht Eleos, specialist in christelijke ggz; lid deputaatschap buitenlandse kerken Christelijke Gereformeerde Kerken; bestuurslid Vereniging voor Theologie.

Data van benoeming en zittingsperiode:

R.H. Bouman	21-06-2016	eerste termijn
A. Huijgen	24-01-2017	eerste termijn
H.J. Knoll	01-12-2013	tweede termijn
J.B. Modderman	18-10-2012	tweede termijn
R. Robbe	01-02-2015	eerste termijn

De maximale zittingsduur bedraagt acht jaar (twee termijnen). De Raad van Toezicht bestaat statutair uit ten minste vijf (5) natuurlijke personen.

Samenstelling College van Bestuur

Het College van Bestuur van de Stichting Gereformeerde Scholengroep bestaat uit één lid: Per 1 januari 2016 is de heer C.W. Heek benoemd als voorzitter van het College van Bestuur. Hij heeft geen nevenfuncties.

Bezoldiging van de leden van de Raad van Toezicht en het College van Bestuur

Zie de bijlage WNT bij de jaarrekening.

Bijlagen ROC Menso Alting

Bijlage 1: Verantwoording schoolmaatschappelijk werk

Onderdelen	2016	2017	2018
Schoolmaatschappelijk werker	0.2 fte	0.2 fte	0.2 fte
Cursussen	70 uur = 0.04 fte	70 uur = 0.04 fte	70 uur = 0.04 fte
Individuele gesprekken en overleg	200 uur = 0.12 fte	200 uur = 0.12 fte	200 uur = 0.12 fte

De schoolmaatschappelijk werker is als medewerker verbonden aan het interne Zorgadvies Team (IZAT). Bij het IZAT komen de ondersteuningsvragen binnen, hetzij via het aanmeldingsformulier (ingevuld door de student en de studieloopbaanbegeleider (SLB-er)), hetzij via een adviesgesprek en/of mail van de SLB-er. Wekelijks is er afstemming en overleg om de ondersteuningsvragen te bespreken en te verdelen. In 2018 zijn er 78 hulpvragen van studenten binnengekomen. Meer dan 50% van de hulpvragen komen van de eerstejaars. De hulpvragen gaan over psychische problemen, ontbrekende studievaardigheden, een handicap/beperking in relatie tot de opleidingseisen, spanningen in de thuissituatie of een combinatie van deze factoren. Schoolmaatschappelijk werk biedt gemiddeld 5 gesprekken aan. Zo nodig volgt een vinger aan de pols-contact, dan wel doorverwijzing.

Cursusaanbod: in 2018 heeft het IZAT 2 soorten trainingen aan studenten aangeboden: de assertiviteitscursus en faalangstreductietraining. In totaal zijn er 4 trainingen aangeboden. Dit kon meegerealiseerd worden door de extra inzet (0.3 fte) van de medewerker School als Wijk (SAW).

Doel van alle interventies: De student kan met succes en tevredenheid de opleiding volgen en afronden.

Bijlage 2: Keuzedelen

Afdeling(en)	Opleiding(en)	Naam keuzedeel
Overkoepelende keuzedelen voor meerdere afdelingen	Afdelingen Onderwijs & Opvoeding, Economie en Zorg en Welzijn alle opleidingen	K0072 Ondernemend gedrag (geschikt voor niveau 3 en 4)
	Afdelingen Onderwijs & Opvoeding en Zorg en Welzijn niveau 4 opleidingen	K0231 Doorstroom naar HBO mens en maatschappij
	Afdelingen Onderwijs & Opvoeding, Economie en Zorg en Welzijn niveau 4 opleidingen	K0031 Duurzaamheid in het beroep D
	Afdelingen Economie, Zorg en Welzijn en Dienstverlening niveau 2 en 3 opleidingen	K0055 Internationaal I: bewustzijn (interculturele) diversiteit
	Afdelingen Economie en Zorg en Welzijn niveau 4 opleidingen	K0210 Internationaal I: overbruggen (interculturele) diversiteit
Afdeling Economie	Alle opleidingen	K0023 Digitale vaardigheden gevorderd
		Oriëntatie op ondernemerschap
		K0025 Duits in de beroepscontext A2
	Niveau 3 opleidingen	K0034 Engels in de beroepscontext A2
	Niveau 4 opleidingen	K0125 Voorbereiding HBO
Afdeling Dienstverlening	Alle opleidingen	Verdieping blijvend fit, veilig en gezond werken (geschikt voor niveau 2)
		Arbo, kwaliteitszorg en hulpverlening geschikt voor niveau 2
		Inspelen op innovaties geschikt voor niveau 2
		Ondernemend gedrag (geschikt voor niveau 1 en 2)
Afdeling Onderwijs & Opvoeding	Alle opleidingen	Leider sportieve recreatie
	Niveau 3 opleidingen	Ontwikkelingsgericht werken in de VVE
		Duurzaamheid in het beroep C
	Niveau 4 opleidingen	Voorbereiding Pabo
		Combifunctionaris IKC/Brede school
Zorg en Welzijn	Alle opleidingen	Zorginnovaties en technologie/ Zorg en technologie
	Maatschappelijke zorg niveau 4 en verzorgende-IG niveau 3 en 4	Mensen met een licht verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag
		Mensen met niet-aangeboren hersenletsel
	Maatschappelijke zorg niveau 4 en mbo-verpleegkunde niveau 4	Doorstroom naar hbo gezondheidszorg
	Verpleegkunde niveau 4	Wijkgericht werken

Bijlage 3: Samenstelling Ondernemingsraad en Studentenraad

Ondernemingsraad	Naam	Functie
	Emma Kolbeek	Voorzitter
	Dennis Westra	Secretaris
	Hans Heijkoop	Lid
	Peter van Dam	Lid
	Dieuwke Jansen	Lid

Studentenraad	Naam	Functie
	Joël Palmans	Voorzitter
	Eline Beukema	Secretaris
	Tope van Dijk	Lid
	Susanne Ophuis	Lid
	Elvira Knooihuizen	Lid
	Ria Redelijkheid	Lid

Samenstelling op 31 december 2018.

Bijlage 4: Notitie helderheid

Notitie Helderheid		
Thema 1	Uitbesteding	Er vindt geen uitbesteding van (delen) van onderwijs aan een andere instelling plaats.
Thema 2	Investeren in publieke middelen en private activiteiten	Er hebben geen investeringen met publieke middelen plaatsgevonden in private activiteiten.
Thema 3	Het verlenen van vrijstellingen	Er worden vrijstellingen verleend voor eerder gehaalde onderdelen.
Thema 4	Les- en cursusgeld niet betaald door deelnemer zelf	Geen: lesgeld wordt door student of ouder betaald.
Thema 5	In- en uitschrijving en inschrijving van deelnemers in meer dan één opleiding tegelijk	Alle studenten worden ingeschreven op één kwalificatiedossier.
Thema 6	Student volgt een andere opleiding dan waarvoor hij is ingeschreven	Er zijn geen studenten die een andere opleiding volgen dan waarvoor ze zijn ingeschreven.
Thema 7	Bekostiging van maatwerktrajecten ten behoeve van bedrijven	Er is een maatwerktraject ten behoeve van de kraamzorg. De kosten hiervan worden door de deelnemers of de instelling betaald. De kosten en baten zijn in evenwicht.
Thema 8	Buitenlandse studenten	Er volgen uitsluitend buitenlandse deelnemers die rechtmatig in Nederland verblijven een opleiding.

Bijlagen Gomarus College

Bijlage 1: Examenresultaten

Slaagpercentage over de afgelopen jaren en in vergelijking met het landelijke slaagpercentage in 2017 en 2018

vestiging	opleiding	Slaagpercentage Gomarus College										Landelijk	
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2017	2018
Assen	vmbo-gt	100	100	97,3	100	93,3	100	100	96,3	100	96,6	92,9	92,5
Drachten	vmbo-gt	97,7	100	100	92,5	95,6	97,4	100	92,5	96,7	100	92,9	92,5
Leeuwarden	vmbo-gt	100	100	100	100	100	100	96,0	100	100	95,5	92,9	92,5
Zuidhorn	vmbo-gt	100	100	100	96,8	100	100	97,4	100	97,0	100	92,9	92,5
Vondelpad 1	havo	79,8	87,6	76,5	75,3	85,0	86,2	84,0	86,3	85,7	89,3	87,2	87,7
Vondelpad 1	vwo	91,2	87,0	90,3	93,8	87,5	87,6	87,4	89,3	88,5	92,6	91,0	91,5
Vondelpad 2	basis	100	100	100	100	97,8	100	100	100	100	100	98,1	97,8
Vondelpad 2	kader	94,8	97,9	98,8	97,8	95,3	96,7	94,7	93,9	95,1	96,8	96,0	95,2
Vondelpad 2	vmbo-gt	98,5	91,3	95,3	98,3	90,3	92,2	96,2	91,8	98,7	97,0	92,9	92,5

Een **groen** cijfer geeft aan dat het slagingspercentage van de opleiding/locatie gelijk aan of hoger is dan het landelijke slagingspercentage dat schooljaar. Een **rood** cijfer geeft aan dat het slagingspercentage van de opleiding/locatie lager is dan het landelijke slagingspercentage dat schooljaar. [Cijfers beschikbaar sinds schooljaar 2013-2014].

Bijlage 2: Samenstelling Medezeggenschapsraad Gomarus College

	Naam	Functie
Personeelsgeleding	Bert Doornbos	Voorzitter en lid DB
	Gerda Berends	Lid (vanuit het OOP)
	Ruud Broekema	Lid
	Harry Kremer	Lid
	Jan Muis	Lid
	Ido van Veen	Lid (vanuit het OST)
Oudergeleding	Agnes Venema	Lid DB
	Aline de Graaf	Lid
	Erwin Huisman	Lid
	Peter Rebergen	Lid
	Arjan Veldman	Lid
	Kirsten van der Zeijden	Lid
Leerling-geleding	Hanna Ezinga	Lid
	Ilse Jonker	Lid
	Anouk Kingma	Lid
	Christian Knigge	Lid
	Reinier Penninga	Lid
	Nynke van der Zwaag	Lid

Samenstelling op 31 december 2018.

Jaarrekening GSG

1. Financiële kengetallen

FK Financiële Kengetallen

Financiële kengetallen	2018	2017
Solvabiliteit 1 ((Eigen vermogen / Totaal passiva) *100)	39,20	45,50
Solvabiliteit 2 (((Eigen vermogen +Voorzieningen) / Totaal passiva)*100)	49,89	53,75
Liquiditeit (current ratio) (Vlottende activa / Kortlopende schulden)	1,11	1,28
Liquiditeit (quick ratio) ((Vlottende activa -/- Voorraden) / Kortlopende schulden)	1,11	1,28
Rentabiliteit (Resultaat / Totale baten + Rentebaten)*100	-3,22%	-1,59%
Kapitalisatiefactor totaal kapitaal (exclusief gebouwen en terreinen/totale baten)	29%	29%

2. Balans (per 31-12 na resultaatsbestemming)

MAB Model A Balans

		31-12-2018		31-12-2017	
		EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)
1	Activa				
1.1	Vaste Activa				
1.1.2	Materiële vaste activa	10.315		10.425	
	Totaal vaste activa	<u>10.315</u>		<u>10.425</u>	
1.2	Vlottende activa				
1.2.2	Vorderingen	1.845		901	
1.2.4	Liquide middelen	4.565		5.449	
	Totaal vlottende activa	<u>6.410</u>		<u>6.350</u>	
	Totaal activa		<u>16.725</u>		<u>16.775</u>
2	Passiva				
2.1	Eigen Vermogen	6.556		7.632	
2.2	Voorzieningen	1.788		1.384	
2.3	Langlopende schulden	2.612		2.805	
2.4	Kortlopende schulden	5.769		4.954	
	Totaal passiva		<u>16.725</u>		<u>16.775</u>

3. Staat van baten en lasten

MAB Model B Staat van Baten en Lasten

		31-12-2018	Begroot 31-12-2018	31-12-2017
		EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)
3	Baten			
3.1	Rijksbijdragen	32.292	31.784	31.568
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies			0,00
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	4	1	5
3.4	Baten werk in opdracht van derden			0,00
3.5	Overige baten	1.071	932	927
				0,00
	Totaal baten	33.367	32.716	32.500
4	Lasten			
4.1	Personeelslasten	27.854	26.201	26.507
4.2	Afschrijvingen	1.206	1.482	1.175
4.3	Huisvestingslasten	1.403	1.326	1.354
4.4	Overige lasten	3.887	3.815	3.876
	Totaal lasten	34.350	32.823	32.912
	Saldo baten en lasten	-983	-107	-412
6	Financiële baten en lasten			
	Resultaat	-93	-63	-106
	Totaal resultaat	-1.076	-170	-518

4. Kasstroomoverzicht

MAB Model C Kasstroomoverzicht

	31-12-2018		31-12-2017	
	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo Baten en Lasten	-983		-412	
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen	1.142		1.175	
Mutaties voorzieningen	405		105	
Verandering in vlottende middelen:				
Vorderingen (-/-)	-945		615	
Kortlopende schulden	815		950	
Totaal Kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>434</u>		<u>2.433</u>	
Ontvangen interest	1		11	
Betaalde interest (-/-)	-93		-118	
Buitengewoon resultaat	<u>-93</u>		<u>-107</u>	
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		<u>341</u>		<u>2.326</u>
Investeringsactiviteiten				
Investerings in MVA (-/-)		-1.164		-1.444
Desinvesterings in MVA		132		139
Investerings in IVA (-/-)				
Totaal kasstroom uit Investeringsactiviteiten		<u>-1.033</u>		<u>-1.305</u>
Financieringsactiviteiten				
Nieuw opgenomen leningen				
Aflossing langlopende schulden (-/-)		-193		-173
Totaalkasstroom uit financieringsactiviteiten		<u>-193</u>		<u>-173</u>
Mutatie liquide middelen		<u>-885</u>		<u>848</u>

Deze posten zijn inclusief overlopende balansposten voor rente en aflossing.

5. Grondslagen voor de jaarrekening

Juridische vorm en voornaamste activiteiten

Stichting Gereformeerde Scholengroep is een stichting. De activiteiten van de instelling bestaan voornamelijk uit dienstverlening op het gebied van onderwijs. De statutaire vestigingsplaats is Groningen, het vestigingsadres Lavendelweg 7. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 01123528.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode gelijk aan het betreffende kalenderjaar.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn en met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen. Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Gesegmenteerde informatie

In de jaarrekening zijn afzonderlijke exploitatieoverzichten van het Gomarus College (VO) en het ROC Menso Alting (MBO) opgenomen. Deze overzichten worden opgesteld op basis van rechtstreeks aan de afzonderlijke scholen toegerekende lasten en baten. De lasten van het OST worden verdeeld over beide scholen naar rato van het aantal gewogen leerlingen.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Gebruik van schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het bestuur het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen.

Voorzieningen

Bij het vaststellen van de personele voorziening voor jubilea, duurzame inzetbaarheid en seniorenverlof wordt gebruikgemaakt van een schatting van de vertrekkans.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten (zoals vorderingen en schulden), als afgeleide financiële instrumenten (derivaten) verstaan. In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde.

Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten en/of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur, rekening houdend met de restwaarde. Het aan bedrijfsgebouwen uitgevoerde groot onderhoud wordt op dezelfde manier gewaardeerd als de bedrijfsgebouwen zelf. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële vaste activa worden op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat.

Subsidies op investeringen

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Afschrijvingen

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op terreinen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- Gebouwen: 3%
- Inventaris en apparatuur: 7-25%
- Andere vaste bedrijfsmiddelen: 10-25%
- Geactiveerd groot onderhoud: 3-12,5%

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten, zoals transportkosten en andere kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden.

Handelskortingen, rabatten en soortgelijke (te) ontvangen vergoedingen met betrekking tot de inkoop worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen en overlopende activa

De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, eventueel verminderd met een voorziening voor oninbaarheid, waarvan de hoogte vastgesteld is door individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Ze worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en staan ter vrije beschikking tot de organisatie. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves en bestemmingsreserves. Hierin is tevens een segmentatie opgenomen naar publieke en private middelen. De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, die door het bestuur is aangebracht. Het betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Voorzieningen

Onder de voorzieningen worden de personele voorzieningen gepresenteerd. Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen betreffen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

De voorzieningen wachtgelden en jubilea worden opgenomen op basis van de contante waarde (2,5%). De voorziening duurzame inzetbaarheid is opgenomen tegen de nominale waarde van de gespaarde uren, rekening houdend met een blijfkans van 85% inclusief sociale lasten en verminderd met het werknemersdeel. Daarnaast is er een voorziening seniorenverlof opgenomen. Deze voorziening is berekend op basis van de nominale waarde met een blijfkans van 100% inclusief sociale lasten en verminderd met het werknemersdeel. Ook de andere voorzieningen zijn opgenomen tegen de nominale waarde. De voorzieningen zijn berekend op basis van de uurtarieven volgens CAO. Toevoegingen aan voorzieningen vinden ten laste van de staat van baten en lasten plaats. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Kortlopende schulden

Schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Overlopende passiva betreffen vooruit-ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegekend en nog te betalen bedragen.

Leasing

De Stichting kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten worden geclassificeerd als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. De stichting heeft geen financiële leasecontracten.

Operationele leases

Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht. De totale leaseverplichting vanuit operationele lease wordt onder het hoofd "Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen" toegelicht.

Opbrengstverantwoording

Resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de basisbekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten. Een in mindering gebrachte subsidie resulteert in een lagere afschrijvingslast op de investering.

College-, cursus-, les- en examengelden

De college-, cursus-, les- en examengelden worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijs- en onderzoekstaken gelijkmatig over het school-/studiejaar zijn gespreid.

Overige baten

Overige baten bestaan uit baten uit verhuur, detachering, ouderbijdragen en overige baten. Deze baten worden verantwoord in de periode waar ze betrekking op hebben.

Personeelsbeloningen

Onder personeelslasten zijn begrepen de in het boekjaar verschuldigde salarissen, sociale lasten, pensioenpremies, inleenkrachten en overige personeelskosten, verminderd met de ontvangen uitkeringen van sociale fondsen.

Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen die te kwalificeren is als een toegezegde pensioenregeling. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt – overeenkomstig de in de RJ aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is niet beschikbaar. De dekkingsgraad van het ABP per 31 december 2018 bedraagt 97,0%.

Het ABP heeft een herstelplan ingediend dat is gebaseerd op de stand ultimo 2015 en waaruit blijkt op welke manier het fonds de financiële situatie binnen een aantal jaren kan herstellen. Het uiteindelijke doel van dit plan is dat de beleidsdekkingsgraad eind 2026 circa 128% bedraagt. Per 31 december 2018 bedraagt de actuele beleidsdekkingsgraad 106,9% ten opzichte van 101,5% per 31 december 2017. In het herstelplan zijn o.a. de volgende mogelijke maatregelen genoemd die, mede afhankelijk van de ontwikkeling van de actuele beleidsdekkingsgraad, toegepast kunnen worden:

- Verlagen van de (huidige/toekomstige) pensioenuitkeringen;
- Het niet indexeren van de bestaande pensioenuitkeringen (toegepast voor 2016);
- Verbeteren van het rendement (aanpassen van de rekenrente indien dit gerechtvaardigd is);
- Het verhogen van de te betalen pensioenpremie met een herstelopslag.

Met de berekening volgens de methodiek van De Nederlandsche Bank (DNB) heeft het ABP de pensioenen in 2018 niet verlaagd. De kans dat ABP de pensioenen in 2019 of de jaren daarna moet verlagen blijft aanwezig. Daarnaast verwacht ABP dat de pensioenen de komende jaren niet verhoogd kunnen worden.

De jaarlijkse premie ten behoeve van de opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 22,9% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad € 13.350). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd (op € 105.075). De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt ten minste 16,03% en maximaal 19,05% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het bedrijfstakpensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de overige baten/lasten.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en vlottende effecten. Kasstromen in vreemde valuta's zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Winstbelastingen, ontvangen interest en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest en betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

6. Toelichting onderscheiden posten van de balans

		Aanschafprijs	Afschrijving cumulatief	Boekwaarde	Investeringen	Des- investeringen	Afschrijvingen	Aanschafprijs	Afschrijving cumulatief	Boekwaarde
	VA Vaste activa	1-1-2018	1-1-2018	1-1-2018				31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018
1.1.2	Materiële vaste activa	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)
1.1.2.1	Gebouwen en terreinen	13.865	6.566	7.299	516	12	616	14.370	7.182	7.188
1.1.2.3	Inventaris en apparatuur	10.893	8.450	2.444	592	115	452	11.370	8.902	2.468
1.1.2.4	Andere vaste bedrijfsmiddelen	413	294	119	34	0	65	446	357	89
1.1.2.5	In uitvoering en vooruitbetalingen	5	0	5	22	5	0	22	0	22
1.1.2.6	Niet aan het proces dienstbare MvA	580	21	558	0	0	11	580	32	548
	Materiële vaste activa	25.756	15.331	10.425	1.164	132	1.144	26.788	16.473	10.315

De gebouwen die de Stichting Gereformeerde Scholengroep in gebruik heeft zijn eigendom van de gemeenten Assen, Leeuwarden, Smallingerland, Groningen en Zuidhorn, met uitzondering van Vondelpad 4-6 en Lavendelweg 5-7. Deze gebouwen zijn economisch eigendom van Stichting Gereformeerde Scholengroep.

Investeringen boven een bedrag van € 1.000 worden geactiveerd.

VV Voorraden & Vorderingen

		31-12-2018 EUR (x 1.000)	31-12-2017 EUR (x 1.000)
1.2.2	Vorderingen		
1.2.2.1	Debiteuren	254	187
1.2.2.2	OCW	2	0
1.2.2.8	Overige overheden	599	254
1.2.2.10	Overige vorderingen	107	74
1.2.2.11	Belastingen en premies sociale verzeke	0	211
1.2.2.15	Overlopende activa	963	292
1.2.2.16	Af: Voorzieningen wegens oninbaarheid	-80	-117
	Vorderingen	1.845	901
Onder Overige overheden zijn vorderingen opgenomen die samenhangen met de afwikkeling van investeringen in de sporthal en nieuwbouw Drachten.			
Uitsplitsing			
	Personeel	69	80
	Overige	38	-6
1.2.2.10	Overige vorderingen	107	74
	Vooruitbetaalde kosten*)	962	290
	Overige overlopende activa	1	2
1.2.2.15	Overlopende activa	963	292
*) betreft vooruitbetaalde facturen (o.a. leermiddelen) die betrekking hebben op het volgend boekjaar.			
	Stand per 1-1	117	115
	Onttrekking	11	61
	Dotatie	-26	63
1.2.2.16	Af: Voorzieningen wegens oninbaarheid	80	117

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

EL Effecten & Liquide middelen

	31-12-2018 EUR (x 1.000)	31-12-2017 EUR (x 1.000)
Liquide middelen		
Kasmiddelen	4	4
Tegoeden op bank- en girorekening	4.561	5.445
Liquide middelen	4.565	5.449

De tegoeden staan ter vrije beschikking tot de organisatie.

EV Eigen vermogen

		Stand per 1-1-2018 EUR (x 1.000)	Resultaat EUR (x 1.000)	Overige EUR (x 1.000)	Stand per 31-12-2018 EUR (x 1.000)
2.1	Eigen Vermogen				
2.1.1.1	Algemene reserve	5.745	-685	0	5.060
2.1.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	1.887	-391	0	1.496
	Eigen vermogen	7.632	-1.076	0	6.556
	Uitsplitsing				
	Reserve onderwijsinnovatie	700	-270	0	430
	Reserve Huisvesting	1.019	-70	0	949
	Bestemmingsreserve uitgestelde BAPO	168	-51	0	117
2.1.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	1.887	-391	0	1.496

De reserve onderwijsvernieuwingen is een reserve om in de toekomst grote noodzakelijke onderwijsvernieuwingen te financieren.

Bestedingsverloop	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Gomarus	75	75		
ROC	70	70	70	70

De reserve huisvesting heeft betrekking op het gebouw Vondelpad 4-6 en is indertijd een ontvangen subsidie. Jaarlijks wordt € 70.000 ten laste van deze reserve en ten gunste van de algemene reserve gebracht.

De reserve gespaarde BAPO betreft een reserve voor medewerkers die in het verleden BAPO gespaard hebben en bij hun vertrek dit gespaarde bedrag opnemen.

Op de bestemmingsreserves berust geen verplichting. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangegeven door het bestuur. Zie ook de resultaatverdeling.

Bestemming van het exploitatieresultaat

Conform het bestuursbesluit is het exploitatieresultaat als volgt verwerkt:

Mutatie algemene reserve van het Gomarus College	-825
Mutatie bestemmingsreserve BAPO	-51
Mutatie bestemmingsreserve Onderwijsinnovatie	-170
Saldo	<u><u>-1.046</u></u>

Met ingang van 2013 wordt het verschil tussen de begrote en werkelijke afschrijvingen verrekend via een bestemmingsreserve.

Mutatie algemene reserve van het ROC Menso Alting	140
Mutatie reserve Onderwijsinnovatie	-100
Mutatie bestemmingsreserve huisvesting	-70
Saldo	<u><u>-30</u></u>

Er zijn geen statutaire bepalingen omtrent de resultaatverdeling.

VL Voorzieningen Langlopende schulden

Voorzieningen	Stand per 1-1-2018 EUR (x 1.000)	Dotaties EUR (x 1.000)	Onttrekkingen EUR (x 1.000)	Vrijval EUR (x 1.000)	Stand per 31-12-2018 EUR (x 1.000)	Kortlopend < 1 jaar EUR (x 1.000)	Langlopend > 1 jaar EUR (x 1.000)
Wachtgeld	85	310	205	0	190	155	34
Jubilea	327	80	52	0	355	41	314
Seniorenverlof	145	81	0	0	227	23	204
Duurzame inzetbaarheid	812	190	0	0	1.002	0	1.002
Overig	15	0	0	0	15	0	15
Personeelsvoorzieningen	1.384	661	257	0	1.789	219	1.569

Voorziening Wachtgeld

Deze voorziening (€ 190.000) is opgebouwd voor ontslagvergoedingen, wachtgelduitkeringen en aanvullingen op pensioenen en werkloosheidsuitkeringen. De bedragen zijn bepaald op basis van de looptijd van de uitkeringen en reïntegratiekansen. Deze voorziening is ontstaan nadat door uittreding van de sector voortgezet onderwijs uit het Participatiefonds de uitgaven voor werklozen collectief gedragen worden door VO-scholen. 75% van de uitkeringskosten wordt collectief verevend naar rato van de personele bekostiging van de school. 25% van de uitkeringskosten wordt ten laste van het betreffende bevoegd gezag gebracht. In het MBO komt 100% van de uitkeringskosten ten laste van het bevoegd gezag.

Voorziening Jubilea

Deze voorziening (€355.189) is berekend aan de hand van het aantal (in) dienst jaren en verwachte blijfkans. De voorziening is vastgesteld voor de kosten van jubileumgratificaties zoals genoemd in de CAO.

Voorziening seniorenverlof

Ook voor het seniorenverlof BVE is een voorziening opgenomen in 2018 (€ 227.000). Hierbij gelden de volgende criteria: a een medewerker is ouder dan 57 en neemt deel aan de regeling, deze is volledig meegenomen in de voorziening; b een medewerker is ouder dan 52 jaar dan is die meegenomen in de voorziening rekeninghoudend met een blijfkans en het aantal jaren dat de persoon heeft te gaan tot 57 jaar; c voor alle medewerkers geldt dat ze bij ingangsdatum van het seniorenverlof en 5 aaneengesloten jaren bij een werkgever in dienst zijn die onder de MBO cao valt en een werktijdfactor hebben groter dan 0,4fte.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

Deze voorziening (€ 1.002.000) bestaat uit de verlofuren voor duurzame inzetbaarheid waar werknemers recht op hebben volgens de CAO. Deze uren kunnen gespaard worden en op een later moment opgenomen of uitbetaald worden. De voorziening duurzame inzetbaarheid is opgenomen tegen de nominale waarde, rekening houdend met een blijfkans van 85%.

		Stand per 1-1-2018	Aangegane leningen	Aflossingen	Stand per 31-12-2018	Kortlopend < 1 jaar	Langlopend > 1 jaar	Langlopend > 1 jaar en < 5 jaar	Rentevoet
		EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	%
2.3	Langlopende schulden								
									5,5 en 2,15 / 6,13 / 1,8 + 3 mnds
2.3.3	Kredietinstellingen	2.805	0	193	2.612	193	797	1.815	Euribor
	Langlopende schulden	2.805	0	193	2.612	193	797	1.815	

Aflossingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zoals hierboven toegelicht, zijn opgenomen onder kortlopende schulden.

Voor de lening ter grootte van 1.440.000 (31-12-2018, rentevoet 1,8% plus 3 mnds Euribor) is op het gebouw aan de Lavendelweg hypotheekrecht gevestigd.

De annuitaire leningen ter grootte van 1.359.644,70 (31-12-2018, rentevoet in 2018 2,15 en 6,13) zijn gewaarborgd door het waarborgfonds BVE. In verband daarmee bestaat een latente claim van 2% van de Rijksbijdrage BVE.

Vanaf 1 juni 2018 is het rentepercentage van een van de annuitaire leningen aangepast van 6,13% naar 2,15%. Hierdoor is de aflossing gestegen en de rente gedaald.

De aflossingen bevatten daarom ook een aanvulling op de kortlopende schulden van 2018 van € 5.200

KS Kortlopende schulden

		31-12-2018 EUR (x 1.000)	31-12-2017 EUR (x 1.000)
2.4	Kortlopende schulden		
2.4.1	Schulden aan groepsmaatschappijen *)	200	287
2.4.3	Schulden aan kredietinstellingen	188	173
2.4.4	Schulden aan OCW	9	0
2.4.8	Crediteuren	1.460	182
2.4.9	Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.226	1.178
2.4.10	Schulden ter zake van pensioenen	338	334
2.4.12	Overige kortlopende schulden	78	88
2.4.14	Vooruitontvangen subsidies OCW	223	0
2.4.19	Overlopende passiva	2.047	2.712
	Kortlopende schulden	5.769	4.954
*) betreft een rekening-courant verhouding met de stichting Vrienden van Gomarus. De post crediteuren is extra hoog door nota voor de nieuwbouw in Drachten.			
Uitsplitsing			
	Loonheffing	926	866
	Omzetbelasting	2	4
	Premies sociale verzekeringen	298	308
2.4.9	Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.226	1.178
	Overige	78	88
2.4.12	Overige kortlopende schulden	78	88
	Nog te besteden geoormerkte subsidies OCW	267	93
	Vooruitontvangen termijnen	390	1.230
	Vakantiegeld en -dagen	1.086	1.069
	Overige	214	320
2.4.19	Overlopende passiva	2.047	2.712

In de post 'Vooruitontvangen termijnen' was in 2017 het saldo van de nieuwbouw Drachten en Leeuwarden opgenomen.

De looptijd van de kortlopende schulden zijn allen < 1 jaar.

7. Model G (subsidies met en zonder verrekeningsclausule)

Model G

G1	Subsidies zonder verrekeningsclausule					
	Omschrijving regeling	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing EUR	Ontvangen t/m verslagjaar EUR	Prestatie afgerond
	Subsidie voor studieverlof BVE	852972	20-9-2017	10.577	10.577	x
	Subsidie voor studieverlof BVE	928213	20-9-2018	17.628	17.628	
	Subsidie zij-instroom	705888	20-8-2016	20.000	20.000	x
	Subsidie zij-instroom	915058	13-4-2018	40.000	40.000	
	Subsidie zij-instroom	942079	19-12-2018	20.000	20.000	
	Subsidie zij-instroom	888767	20-3-2018	20.000	20.000	
	Subsidie zij-instroom	918218	22-5-2018	20.000	20.000	
	Subsidie voor studieverlof	851835	20-9-2017	145.895	145.895	x
	Subsidie voor studieverlof	929812	20-9-2018	106.721	106.721	
	Aanvullende bekostiging technisch VMI	923491	19-12-2018	177.682	177.682	
	Totaal			578.503	578.503	

Financiële instrumenten

Algemeen

De GSG maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de onderneming blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. De GSG handelt niet in deze financiële instrumenten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken.

Kredietrisico

Er is een beperkt kredietrisico te onderkennen; vanuit de grootste debiteur (circa 95% van de omzet) is het Ministerie van OCW. De overige debiteuren zijn marktpartijen/instellingen en ouders/studenten. De omzet bij deze debiteuren is ongeveer 5% van het totaal. Om het risico voor dat deel te beperken wordt gebruikgemaakt van overeenkomsten en een strikt invorderingsbeleid.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen leningen. Bij de annuïtaire leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. Op de lineaire lening is sprake van een rentetarief gebaseerd op het 3-maands Euribor tarief vermeerderd met een opslag. Beide leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De GSG heeft geen afgeleide financiële instrumenten om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Liquiditeitsrisico

De GSG loopt geen significante liquiditeitsrisico's. De GSG bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het bestuur ziet er op toe dat er steeds voldoende liquiditeiten zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

8. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Rechten:

Vordering op het Ministerie van OCW groot € 1.150.000 vanwege de overgang van de bekostiging van schooljaar naar kalenderjaar. Deze latente vordering wordt opeisbaar op het moment dat de school voor VO gestopt wordt op 1 januari van enig kalenderjaar.

Verplichtingen:

De gesprekken over het huidige contract met de huidige leverancier van lesmateriaal zijn nog niet afgerond en dit leidt mogelijk nog tot negatieve financiële consequenties. De mogelijke consequenties voor de GSG worden getaxeerd op maximaal € 264.018,68. De kans hierop wordt als niet groot ingeschat.

In het kader van Europese aanbestedingen zijn contracten aangegaan. Als op basis van deze contracten producten of diensten worden afgenomen vertegenwoordigen deze een gemiddelde jaarlijkse omzet van (peil 2018):

Ziggo: circa € 50.000 per jaar (looptijd tot en met 2020)

Van Dijk boekhuis: circa € 900.000 (jaarlijks contract, opgezegd in 2019)

Eneco Energy: circa €245.000 (looptijd tot en met 2020)

DVEP Energy: circa €125.000 (looptijd tot en met 2020)

Kleine contracten met betrekking tot onderhoud installaties (jaarlijks verlenging) in dagelijks onderhoud begroot:

Lavans containers Vondelpad 1, 2 en 3

Canon copiers €208.809 (looptijd 36 maanden)

Felloo telefonie (gegrond december 2017, realisatie 2018, looptijd 60 maanden)

Switch: circa € 1.100.000 (4 jaar aanbesteding ICT middelen; komend jaar nieuwe aanbesteding)

Verder zijn er enkele beperkt van omvang zijnde huur-/leasecontracten voor verwarmingsketels en boilers.

9. Verbonden partijen

VT Verplichte Toelichting

Model E: Verbonden Partijen

Naam	Juridische vorm 2018	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2018 EUR (x 1.000)	Resultaat 2018 EUR (x 1.000)	Art. 2:403 BW J/N	Deelname %	Consolidatie J/N
Menso Alting +	Stichting	Groningen	4	0	0	nvt	100	N
Grip	Stichting	Rotterdam	4	0	0	N	25	N
Vrienden van Gomarus	Stichting	Groningen	4	291	322	N	0	N

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de stichting, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

10. Toelichting op de staat van baten en lasten

OB Overheidsbijdragen		31-12-2018	Begroot	31-12-2017
		EUR (x 1.000)	31-12-2018 EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)
3.1	Rijksbijdragen			
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	28.782	28.592	28.711
3.1.2	Overige subsidies OCW	1.861	1.684	1.716
3.1.3	Inkomensoverdracht van rijksbijdragen	1.649	1.508	1.141
	Rijksbijdragen	32.292	31.784	31.568
<i>Uitsplitsing</i>				
3.1.1.1	Rijksbijdrage OCW	28.782	28.592	28.711
	Rijksbijdrage OCW	28.782	28.592	28.711
3.1.2.1	Overige subsidies OCW	1.861	1.684	1.716
	Rijksbijdrage OCW	1.861	1.684	1.716
3.1.3.3	Ontv. Doorbetalingen Rijksbijdrage Samenwerkingsverbanden	1.649	1.508	1.141
	Inkomensoverdrachten	1.649	1.508	1.141

De Rijksbijdragen zijn gebaseerd op het aantal leerlingen. In de overige subsidies zijn onder andere opgenomen de ontvangen bijdragen inzake de rekening presatiebox. Daarnaast is de Lerarenbeurs en de subsidie voor kwaliteitsafspraken hierin opgenomen.

De rijksbijdragen zijn lager door minder leerlingen en hoger door de prijscompensatie voor gestegen (loon)kosten.

AB Andere baten

		31-12-2018 EUR (x 1.000)	Begroot 31-12-2018 EUR (x 1.000)	31-12-2017 EUR (x 1.000)
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden			
3.3.2	Cursusgelden sector BVE	4	1	5
	College-, cursus-, les- en examengelden	4	1	5
3.5	Overige baten			
3.5.1	Verhuur	97	63	99
3.5.2	Detachering personeel	234	127	158
3.5.5	Ouderbijdragen	523	546	416
3.5.6	Deelnemersbijdragen (MBO)	48	33	31
3.5.10	Overige	169	162	222
	Overige baten	1.071	932	927

LA Lasten

		31-12-2018	Begroot	31-12-2017
		EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)
4.1	Personeelslasten			
4.1.1	Lonen en salarissen	26.199	25.250	25.515
4.1.2	Overige personele lasten	1.816	1.085	1.144
4.1.3	Af: uitkeringen	-161	-133	-152
	Personeelslasten	27.854	26.201	26.507
	<i>Uitsplitsing</i>			
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	20.329	19.764	19.871
4.1.1.2	Sociale lasten	2.796	2.674	2.704
4.1.1.5	Pensioenpremies	3.074	2.811	2.940
	Lonen en salarissen	26.198	25.250	25.515
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	646	211	112
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	11	12	10
4.1.2.3	Overig	1.159	862	1.022
	Overige personele lasten	1.816	1.085	1.144

De lonen en salarissen zijn hoger door:

Een loonstijging vanaf 1 juli 2018 van 2,6 % en een eenmalige uitkering op jaarbasis van 1%, begroot was op basis contractloonstijging van 1,6%;

Hogere sociale lasten door premiestijging (begroot 0,5% en werkelijk 0,8%) en hoger salaris waarover de premies worden berekend;

Hogere pensioenpremies door hogere premiepercentages van het ABP, gerekend was een stijging van 0,5% werkelijk 1,2%.

De overige personele lasten zijn vooral hoger door hogere dotaties aan voorzieningen en hogere cursuskosten kwaliteitsbevordering MBO.

Dotaties	2018	Begroot	2017
Jubilea 1)	28		10
Seniorenregeling	81		-
Wachtgelden	310		(36)
Duurzame inzetbaarheid	190	211	135
Vervanging	(40)		
Totaal dotatie voorzieningen	569	211	109
Te betalen voormalig personeel (kortlopende schulden)	90		
Verlof (kortlopende schulden)	(13)		3
Totaal dotaties	646	211	112

1) jubilea gesaldeerd met onttrekking ad 52k geboekt.

	31-12-2018	31-12-2017
	GEM FTE	GEM FTE
Directie	28,53	24,83
Onderwijs Personeel (OP)	240,47	242,65
Onderwijs Ondersteunend Personeel (OOP)	99,74	103,18
Totaal	368,74	370,66
Gemiddelde personeelkosten per FTE (x 1.000 EUR)	75,5	71,5
Gemiddelde loonkosten per FTE (x 1.000 EUR)	71,0	68,8
Gedurende het verslag jaar zijn de lonen op grond van de CAO verhoogd met circa 3,3%.		

	31-12-2018	31-12-2017
	GEM FTE	GEM FTE
Gomarus College	268,07	280,04
ROC Menso Alting	60,73	60,39
OST/Bst/OPDC	39,94	30,23
Totaal	368,74	370,66

De loonkosten voor schoonmaak zijn toegerekend aan de post Schoonmaakkosten (4.3.5: 2017 € 210.000 en 2018 € 182.000).

4.2	Afschrijvingen			
4.2.2	Materiële vaste activa	1.206	1.482	1.175
	Afschrijvingen	1.206	1.482	1.175

In de afschrijvingen is 64.000 begrepen die betrekking heeft op desinvesteringen. Het gaat om het afstoten van fitnessapparatuur van Gomaruss Assen en de verkoop van inventaris van Gomaruss Leeuwarden. De restant boekwaarde is vervolgens in één keer afgeschreven Assen (28.000) en Leeuwarden (36.000).

4.3	Huisvestingslasten			
4.3.1	Huur	111	179	151
4.3.3	Onderhoud	227	174	215
4.3.4	Energie en water	441	462	422
4.3.5	Schoonmaakkosten	442	356	404
4.3.6	Heffingen	132	126	129
4.3.8	Overige	50	30	34
	Huisvestingslasten	1.403	1.326	1.354

Door het ingebruiknemen van de sporthal Vp3 in 2017 is de post huren fors gedaald.

In 2018 is de oude locatie in Leeuwarden overgedragen onder verrekening van nog uit te voeren onderhoud.

Door ziekte is extra externe schoonmaak ingehuurd.

4.4	Overige lasten			
4.4.1	Administratie en beheerslasten	1.867	1.637	1.586
4.4.2	Inventaris en apparatuur	229	172	151
4.4.3	Leer- en hulpmiddelen	1.708	1.883	1.873
4.4.4	Dotatie overige voorzieningen	-26	10	63
4.4.5	Overige	109	113	203
	Overige lasten	3.887	3.815	3.876

De administratie en beheerslasten zijn hoger door externe adviezen en begeleiding.

Extra repro-apparatuur en afrekeningen zijn de oorzaak van de hogere kosten Inventaris en apparatuur.

In de post leer- en hulpmiddelen heeft een verrekening van voorgaande jaren van het boekenfonds plaatsgevonden.

Dotatie overige voorzieningen betreft de voorziening oninbaarheid debiteuren; van de voorziening ultimo 2017 is een deel vrijgevallen.

Specificatie honorarium

Onderzoek jaarrekening

Accountantslasten

61	0	79
61	0	79

FB Financieel en buitengewoon

		31-12-2018	Begroot	
		EUR (x 1.000)	31-12-2018	31-12-2017
			EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)
6	Financiële baten en lasten			
6.1	Financiële baten			
6.1.1	Rentebaten	1	27	11
		1	27	11
6.2	Financiële lasten			
6.2.1	Rentelasten (-/-)	94	90	117
		94	90	117
	Financiële baten en lasten	-93	-63	-106

Segmentatieoverzicht

SG Segmentatie naar onderwijssectoren		EUR (x 1.000)	EUR (x 1.000)
	Baten	VO	BVE
3.1	Rijksbijdragen	25.618	6.050
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden	0	4
3.5	Overige baten	795	166
	Totaal Baten	26.413	6.220
Lasten			
4.1	Personeelslasten	22.289	4.873
4.2	Afschrijvingen	729	287
4.3	Huisvestingslasten	1.164	200
4.4	Overige lasten	3.267	822
	Totaal Lasten	27.449	6.182
	Saldo Baten en Lasten	-1.036	38
6	Financiële baten en lasten	-11	-68
	Totaal resultaat	-1.046	-30

11. WNT-verantwoording 2018 Stichting Gereformeerde Scholengroep

De WNT is van toepassing op Stichting Gereformeerde Scholengroep. Het voor Stichting Gereformeerde Scholengroep toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 158.000, het WNT maximum voor het onderwijs klasse E gebaseerd op 14 complexiteitspunten (per criterium 6-3-5). Dit geldt naar rato van de duur en of de omvang van het dienstverband.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	C.W. Heek
Functiegegevens	Voorzitter College van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	136.024
Beloningen betaalbaar op termijn	18.148
<i>Subtotaal</i>	<i>154.172</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	158.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	154.172
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
bedragen x € 1	C.W. Heek
Functiegegevens	Voorzitter College van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	127.707
Beloningen betaalbaar op termijn	17.340
<i>Subtotaal</i>	<i>145.047</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	153.000
Totale bezoldiging	145.047

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	J.B. Modderman	R. H. Bouwman	A. Huijgen	H.J. Knoll	R. Robbe
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging					
Totale bezoldiging	6.500	6.000	5.464	6.000	5.453
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	23.700	15.800	15.800	15.800	15.800
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017					
bedragen x € 1	J.B. Modderman	R. H. Bouwman	A. Huijgen	H.J. Knoll	R. Robbe
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	24/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging					
Totale bezoldiging	3.015	2.606	2.796	2.650	3.265
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	22.950	15.300	15.300	15.300	15.300

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.500 of minder
Niet van toepassing.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking
Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

12. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen geweest die van invloed zijn op de balans per 31 december 2018 en de staat van baten en lasten over 2018.

13. Controleverklaring onafhankelijke accountant

Deloitte Accountants B.V.
Eemsgolaan 15
9727 DW Groningen
Postbus 980
9700 AZ Groningen
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9870
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting Gereformeerde Scholengroep

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Gereformeerde Scholengroep te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Gereformeerde Scholengroep op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2018.
2. De staat van baten en lasten over 2018.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Gereformeerde Scholengroep, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 4 juni 2019

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: J.S. Huizinga RA

14. Gegevens rechtspersoon

Naam instelling: Stichting Gereformeerde Scholengroep
Statutaire vestigingsplaats: Groningen
Adres: Postbus 935
Postcode/plaats: 9700 AX Groningen
Telefoon: 050-5244500

Bestuursnummer: 41789

Contactpersoon: S.R. Snip
Telefoonnummer: 050-5244500
E-mail: bestuurssecretariaat@gsg.nl

Brinnummers: 02UV, 14NZ

Naam school	Brinnummer	Sector
Gomarus College	02UV	VO
ROC Menso Alting	14NZ	MBO (BVE)

College van Bestuur
C.W. Heek

Bestuurder

Raad van Toezicht

J.B. Modderman	Voorzitter
R.H. Bouman	Lid
A. Huijgen	Lid
H.J. Knoll	Lid
R. Robbe	Lid